

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

NATIONAL UNIVERSITY
OF PUBLIC SERVICE
LUDOVIKA

GVKI Gazdaságpolitikai Tanulmányok
RICE Policy Papers

Gazdasági válságkezelés Európában 2020 tavaszán

Rövid távú fiskális válaszlépések a COVID-19 okozta gazdasági kihívásokra

2020/1

Gazdaság és Versenyképesség Kutató Intézet
Research Institute of Competitiveness and Economy

Gazdasági válságkezelés Európában 2020 tavaszán
Rövid távú fiskális válaszlépések a COVID-19 okozta gazdasági kihívásokra

Közzététel dátuma: 2020. 06. 09.

A tanulmány elkészítésében részt vettek:

Czeczeli Vivien,
Kolozsi Pál Péter,
Kutasi Gábor,
Marton Ádám,
Várpalotai Viktor

© Nemzeti Közzolgálati Egyetem. Minden jog fenntartva.

ISBN 978-963-498-336-1

Gazdaság és Versenyképesség Kutató Intézet
Research Institute of Competitiveness and Economy
1083 Budapest, Ludovika tér 2.
E-mail: gvk@uni-nke.hu

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A globális gazdasági öszkép.....	4
2. A válság sajátosságai és a válságkezelés karakterisztikája	7
3. Tagállami válságkezelés	13
3.1. Fókuszban a munkaerőpiac és a Kurzarbeit válságkezelési intézkedései – német és osztrák recept	13
3.2. Csődök helyett eladósodás: a franciák válasza a koronavírusra	17
3.3. Az olasz válságkezelés minden követ megmozgat	18
3.4. Ibériai válságkezelés	21
3.5. Benelux-recept: soha nem látott költségek hoz a koronavírus.....	23
3.6. Skandináv válságkezelő programok	26
3.6.1. Svéd különutasság, de nem a válságkezelésben	27
3.6.2. Válságkezelés a dán jóléti államban	29
3.6.3. Finn és norvég intézkedések	31
3.7. A svájci recept.....	33
3.8. Kelet-európai megoldások	38
3.8.1. Antivírus program a cseh gazdaság védelmére.....	38
3.8.2. A lengyel válságkezelés	41
3.8.3. Szlovákia visszavág	44
3.8.4. Magyar válságkezelő akcióprogram	47
3.8.5. Romániai válságkezelés: erőltetett foglalkoztatottság	51
3.8.6. Nehezített pályán a szerb, horvát és szlovén válságkezelés	52
3.8.7. Balti országok: kicselezni a válságot.....	55
3.8.7. Bulgária és Görögország az eurózónától remél megoldást.....	56
3.9. Egyesült Királyság: koronavírus-válság Brexittel súlyosbítva	58
3.10. Az ír válságkezelés hármass pillére	60

Vezetői összefoglaló

1. Megállapításra került, hogy a koronavírus okozta gazdasági világválság karakterében jelentősen eltér az elmúlt száz évben megtapasztalt globális válságoktól, mivel nem a gazdaság működéséből ered és a kiváltó tényezőt nem is lehet gazdasági megoldásokkal felszámolni.
2. Továbbá, a 2020-as gazdasági válság hirtelen bekövetkező külső sokkhatás eredménye, viszont várhatóan éven belül megszüntethető az egészségügyi és mobilitási korlátozások jelentős része, így az azonnali gazdaságpolitikai kezelés nem az élénkítésre, hanem a kapacitások megőrzésére fókuszál mind vállalati értelemben, mind a háztartások és állampolgárok szintjén.
3. Mivel az egészségügyi kockázat mindenütt ugyanaz, csak a járvány kiterjedése más mértékű, ezért nagyon hasonló gazdaságmegőrzési megoldásokkal találkozhatunk az egyes európai országokban. Legfeljebb a szabályozás és a támogatás mértékében vagy formájában találunk eltéréseket, amelyek az ország sajátosságából vagy a gazdasági mozgástér korlátaiból következnek.
4. A legtöbb európai országban jellemzően használt gazdaságmentési megoldások közé tartozik a kormány által fizetett bértámogatás, az adótartozások halasztása, a hiteltörlesztések felfüggesztése, a vállalatok számára olcsón elérhető hitelforrások teremtése és/vagy állami hitelgarancia vállalása. Monetáris téren előfordul kamatcsökkentés, de inkább a hitelcsatornán keresztüli forrásteremtés jellemző a jegybankok válaszlépésére is.
5. Az innováció alapú megoldások és megközelítések – főleg, amelyek átértelmezik a mobilitást – a válság utáni újraindítás során versenyelőnyt eredményezhetnek, ha ennek következtében megemelt termelékenységi szintről indul be a növekedés.
6. Az Európai Bizottság a középtávú gazdasági újraindításban tud szerepet vállalni a következő költségvetési ciklusban, amennyiben a tagországok vezetői meg tudnak egyezni a pénzügyi források mértékében és az előteremtésük módjában.
7. Az azonnali, rövidtávú kapacitás-fenntatást és gazdaságmegőrzést a középtávú gazdasági újraindítás kell, hogy kövesse. Ehhez szükséges bizonyos iparágak üzleti és technológiai modelljének újragondolása, az emberek megrendült bizalmának és így mobilitásának helyreállítása, valamint a termelési kapacitások felfuttatásának és átalakításának támogatása. Társadalmi szemléletváltás elősegítése szükséges lehet a higiénia, a társadalmi és gazdasági érintkezések és a fogyasztás terén.

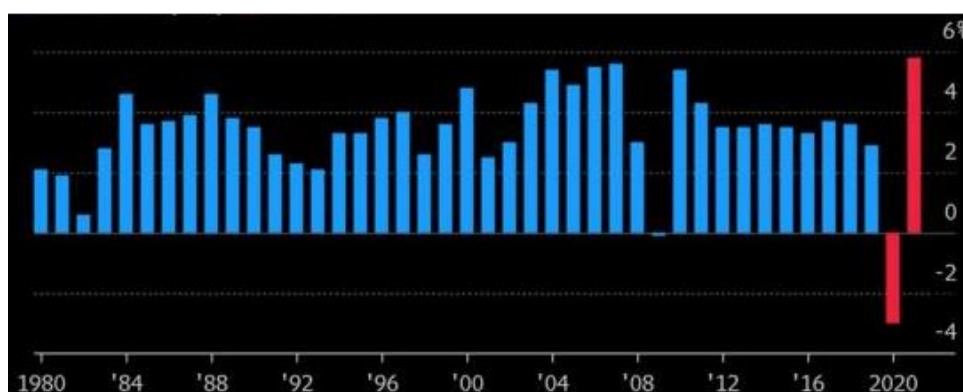
1. A globális gazdasági összkép

A COVID-19, másnéven koronavírus által okozott gazdasági válság sajátossága az elmúlt száz év nagy, globális válságaihoz képest, hogy nem a gazdaság működéséből vagy a kapitalizmus rendszerszerű kudarcaiból keletkezett, hanem egy gazdaságon kívüli tényezőtől. Az 1929 és 1933 közötti válság („*Great Depression*”) a kereslet-kínálat egyensúlyának megbomlásából alakult ki, amelyre azután felépült a keynes-i közgazdasági iskola. Az 1971-es dollárválság a monetáris politika manipulációjából, majd az 1973-as olajválság („*Great Recession*”) a nyersanyagpiaci kartellezésből indította el azt az inflációs környezetet, amely végül az 1980-as évek stagflációs válságához is elvezetett és a monetarista közgazdasági irányzatot is kitermelte. A szintén globális hatású 2001-es dotcom válság a tőzsdék túlárazottságából, míg a 2008-as pénzügyi válság az amerikai hitelpiac kockázaterzékelési kudarcából alakult ki. Ezekkel szemben a 2020-as pandémia a gazdaságon kívüli, egyszeri külső sokkhatásnak tekinthető („*Great Lockdown*”), amiből az is adódik, hogy a válságkezelés során az egykor jól bevált megoldások nem föltétlenül hatékonyak és eredményesek.

A válsághelyzet váratlanságát mutatják a már elérhető márciusi gazdasági statisztikák is. Például a februári növekedés után márciusban az Európai Unió építőipari teljesítménye [12 százalékkal](#) esett vissza februárhoz képest. Már a 2020 első negyedéves statisztikákban is megmutatkozik a járvány gazdasági hatása, noha a 90 napból mindössze az utolsó 15-20 napon vezettek be kijárási korlátozó intézkedést a legtöbb tagországban. Az EU egészének kibocsájtása (GDP-je) 3,3 százalékot csökkent a megelőző negyedévhez és 2,6 százalékot 2019 első negyedévéhez képest az Eurostat [első becslése](#) alapján. Az IMF 2020-ra a világgazdaság 3 százalékos visszaesését várja, majd 21-ben közel 6 százalékos növekedést prognosztizál. (1. ábra) Ez jóval meghaladja a 2008-as válság nulla közeli globális teljesítménycsökkenését. A világkereskedelem esetében 11 százalékos visszaesést vár az IMF 2020-ban. (2. ábra)

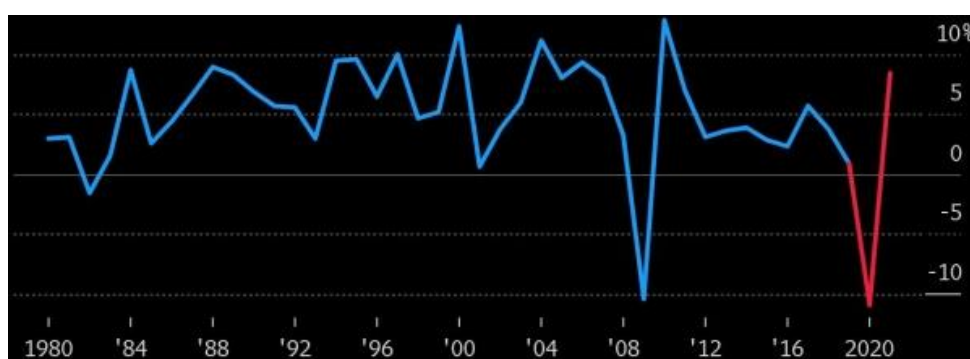
A magyar adatok is hasonló törést mutatnak. A márciusi magyar [ipari termelés](#) 10 százalékot esett naptári hatással kiigazítva az előző év márciusához képest, áprilisban pedig közel [37 százalékkal](#) szűkült. A magyar turizmusban a [vendégéjszakák száma](#) 65 százalékkal zuhant vissza márciusban 2019 azonos hónapjához képest. Izgalmas kérdés előre tekintve, hogy a válság okoz-e maradandó növekedési késleltetést vagy jövedelemkiesést a gazdaságoknak.

1. ábra Az IMF előrejelzése a világgazdaság növekedésére

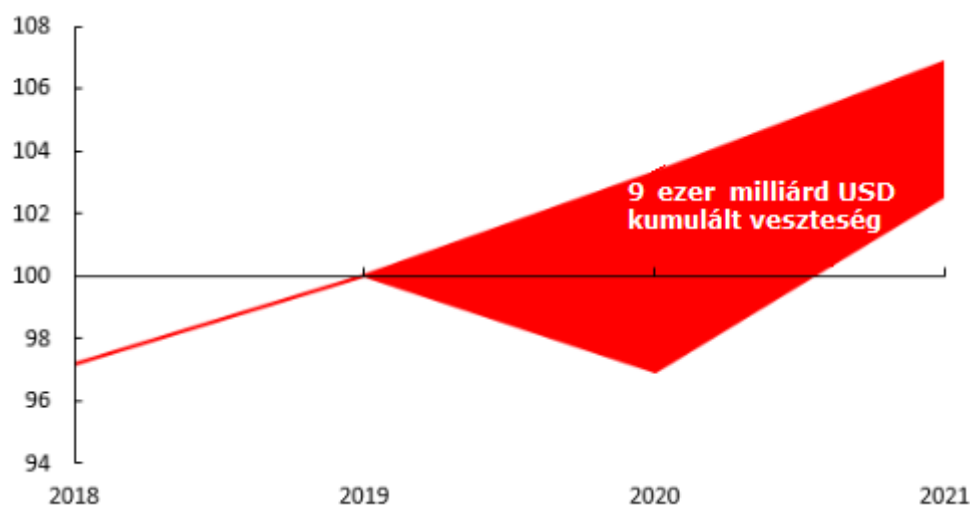
forrás: IMF előrejelzés, [Bloomberg](#) szerkesztés; megjegyzés: pirossal jelölve az előrejelzés

2. ábra Az IMF előrejelzése a nemzetközi kereskedelem volumenére

forrás: IMF előrejelzés, [Bloomberg](#) szerkesztés; megjegyzés: pirossal jelölve az előrejelzés

3. ábra IMF becslése a GDP kiesés halmozott mértékére a 2020 januári és áprilisi World Economic Outlook előrejelzéseik különbsége alapján

forrás: [IMF](#)

Még nem látni, hogy a válság okoz-e maradandó növekedés- vagy jövedelemkiesést a gazdaságoknak. Az IMF munkatársai által előrevetített számítások alapján, ha a válság előtt kalkulált növekedési pályához viszonyítunk, 9 ezer milliárd dollár jövedelem fog elveszni addig, amíg végleg visszatér a világgazdaság az eredeti növekedési pályára. (3. ábra)

2. A válság sajátosságai és a válságkezelés karakterisztikája

A koronavírus okozta globális gazdasági válság egyik sajátossága, hogy nem likviditáshiányból vagy keresletvisszaesésből netán túltermelésből ered. Alapesetben – azaz eltekintve a kialakult gazdasági válság és a bizalmi krízis, illetve a félelem azonnali hatásától - a fogyasztási igény és a fizetőképesség meglenne, ugyanakkor az emberek mobilitása jelentős mértékben visszaesik, minthogy átmenetileg nincs más módja a járvány megfékezésének, mint a társadalmi érintkezések számának radikális lecsökkentése. A mobilitás csökkenése következik egyrészt az emberek egyéni reakciójából és a kormányzatok rövidtávú intézkedéséből (lezárás, kijárási korlátozás). Ezért a pandémia okozta gazdasági válságkezelés nem a keresletélénkítésre fókuszál, hanem a termelési kapacitások megőrzésére, fenntartására, ami hallgatólagosan azt feltételezi, hogy a termelés kiesés átmeneti, és a járvány terjedése idővel olyan egészségügyi megoldásokkal is kezelhető, amelyek nem igénylenek jelentős mértékű kijárási korlátozást. Mit tehetnek a munkavállalók ebben a helyzetben? Leginkább azt, hogy otthon maradnak (akik megtehetik), illetve felfüggesztik a munkavégzést (önként vagy kényszerből), vagyis kényszerűen immobillá vált a munkaerő.

A 2020-as világválság másik sajátossága: ahogy külső, azaz nem gazdasági okból ered, úgy a sikeres válságkezelés is elsősorban a nemgazdasági eszközök alkalmazásától függ elsősorban úgy, mint például egészségügyi kapacitások kiépítése, megfelelő gyógymód megtalálása, megelőző védőoltás kifejlesztése, társadalmi viselkedés alakítása. A gazdasági válságkezelés tehát két szakaszra oszlik mindezek függvényében.

Az első szakasz következik a válság azon különlegességéből, hogy a külső sokk hatás nagyon gyors lefolyású, hiszen a lezárás egyik napról a másikra következett be, ami egyben számos iparág számára az azonnali leállást jelentette. Az azonnali intézkedések keretében rövidtávon mindent annak a célnak kellett alárendelni, hogy a kapacitásokat fenntartsák a gazdasági szereplők és megakadályozzák a társadalom összeomlását eredményező elnincstelenedést, amely ellehetetlenítette volna az egészségügyi védekezést, és így az emberi élet megvédése nem lehetett volna sikeres, az újraindításkor pedig egy leromlott fizikai és mentális állapotú munkaerőtömeeggel, sőt adott esetben leromlott, megrongálódott tőkeeszközállománnyal kellene számolni. A kapacitások fenntartása tehát jelenti azt is egyrészt, hogy a vállalatok minél több munkaerőt

tartsanak meg állományban, megtakarítva ezzel a későbbi munkaerő-toborzási időt, másrésről pedig azt is, hogy a háztartások képesek fenntartani a munkaerőkínálatukat, mert jövedelmük jelentős része valamilyen módon fennmarad és így az emberek képesek fizikai és mentális képességeiket megfelelő kondícióban tartani.

A válságkezelés második szakasza a gazdaság újraindítása, az emberek (fogyasztók, munkavállalók) fizikai mobilitásának és a társadalmi érintkezési terének bővítése, vagy éppen a mobilitást helyettesítő megoldások elterjesztése. Ebben a szakaszban nem a termelési kapacitások megtartása, hanem a növekedés beindítása lehet a gazdaságpolitikai fő célja, ami ennek megfelelően a pénzáramok fenntartása mellett a fejlesztésekre, beruházásokra való fókusz is jelenti.

Jelen tanulmány a 2020 tavaszán hozott rövidtávú, kapacitásmegetartó válságkezelés európai példáit tekinti át. Minél inkább sikeres a rövidtávú program a vállalati kapacitások megőrzésében és a háztartások fizetőképességének fenntartásában, annál hamarabb képes a gazdaság visszatérni a korábbi jövedelemszint közelébe.

Az Európai Unió Magyarország szempontjából releváns országainak válságkezelő intézkedéseit összegezve megállapítható, hogy a kijárási korlátozásokkal párhuzamosan meghozott rövid távú gazdaságmentő lépések nagyon hasonlóak voltak az országok között, ugyanakkor igencsak eltérnek a korábbi gazdasági válságok kezelésétől. Az első kör a különböző fizetési kötelezettségek halasztása, felfüggesztése volt. Ezek az intézkedések nagyon rövid távon nem igénylenek forrásokat, így gazdaságpolitikai tekintetben a legkönnyebben meghozható döntésnek tekinthetők – miközben természetesen, amikor meg kellene érkeznie a befizetéseknek, de nem érkeznek, hiány keletkezik, amit finanszírozni kell. Mind a háztartások, mind a vállalatok számára lehetővé tette szinte minden ország, hogy bizonyos hiteleik törlesztését elhalaszthassák. Az eltérések legfeljebb a hiteltípusok és a halasztás hossza esetében találhatók. Sok esetben a közmű tartozások fizetését is felfüggesztették, könnyítve ezzel a háztartások kiadási oldalát. Hasonlóképp halaszthatóvá tették az adókötelezettségek teljesítését, illetve a rendkívüli időszakra az adó tartozások késedelmi pótlékát és kamatát is eltörölték. Igaz ugyan, hogy itt az államháztartás már lemond bizonyos bevételekről, azaz „áldozatot hoz”, de pénzügyi nehézségekkel küzdő cégek esetében ez a lemondás inkább csak elvi, hiszen úgysem fizetnek adót, így viszont

esetleg túlélhetik a termelés kiesést. Egyes országok bizonyos adónemek csökkentését is megengedhették maguknak kifejezetten a költségcsökkentést megcélózva, például az üzemanyagok jövedéki adója esetében.

Ahogy azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a vállalkozások tömegesen képtelenek megtartani a munkavállalóikat, a kormányok számára elkerülhetetlenné vált a bérköltségek részleges vagy teljes finanszírozása. Két nyomós érv is támogatja ezt a finanszírozási programot: az egyik a már fent ismertetett kapacitásfenntartás, a másik a háztatások jövedelmének fenntartása. Az európai esetekben a minta a már egy évtizeddel korábban is alkalmazott német „kurzarbeit”, amelynek kiinduló elvárása, hogy a munkavállaló kerüljön át részmunkaidős foglalkoztatásba, ez esetben az állam fizeti a bér meghatározott részét, jellemzően 60-80 százalékát. Jellemzően ez az állami hozzájárulás is felső határhoz van kötve a minimálbérhez viszonyított módon. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy ez az állami bérátvállalási rendszer hasonló nagyságrendű tömegeket lehet képes ideiglenesen a foglalkoztatási státuszban tartani, mint amekkorát a munkanélküliség érint. Az országok között eltérő gyakorlat alakult ki arra nézve, hogy a bérköltség fent meghatározott módon megállapított összegét az állam egyedül finanszírozza, és így nem is vár el tényleges munkavégzést, ami inkább már a munkanélküliségi transzfernek felel meg (lásd román kényszerszabadság), vagy az állam elvárja, hogy a cégek finanszírozzák a bér kisebbik hányadát, amely így viszont részmunkaidős munkavégzést vagy továbbképzésen való részvételt vár el a munkavállalótól, tehát valós foglalkoztatás marad.

A bértámogatáson túl a legtöbb ország igyekezett a bajbajutott ágazatoknak vállalati mérettől függő támogatást nyújtani, illetve beruházási hitelkeretet és hitelgaranciát biztosítani. Viszonylag kevés európai ország élhetett a jegybanki kamatcsökkentés eszközével, ugyanakkor az eurózóna tagok jegybankjai közt is előfordult hitelkínálat-bővítés a kereskedelmi bankok felé. Bizonyos országok megengedhették maguknak a költségvetés hitelekből és államkötvényekből történő finanszírozási részarányának drasztikus növelését, más a Nemzetközi Valutalaphoz fordult segítségért, megint más csak kis léptékű deficitnövekedést engedett meg magának – hogy utóbbi kényszerűségből vagy fiskális fegyvelemből történt, azt a későbbiekben érdemes lesz vizsgálni.

Azzal együtt, hogy jól körülírható azon eszköztár, amely képes lehet átmenteni a gazdaságokat az átmeneti immobilitást okozó exogén sokkon, felfedezhetők eltérő

szemléletű stratégiák és hangsúlyok az egyes országok között. Egyes országok az adósságból finanszírozott mentőcsomagra hagyatkoznak (pl. Franciaország), mások a munkaerő állományban tartására fókuszálnak (pl. Románia), de felfedezhető az előre tekintő, azaz az innovációs képességek kiteljesítésével az immobilitásból fakadó problémákat rövid távon is meghaladni igyekvő szemlélet is (pl. Észtország).

Bár az [Európai Bizottság](#) is igyekszik aktivizálni magát a gazdaság újraindítása ügyében, ha már a rövidtávú kapacitásmegőrző fázisról lemaradt, egyelőre azonban a két legfontosabb beavatkozási eszköz, a SURE alap és a közös kötvénykibocsátás még a tagországok közötti vitákon át kell, hogy essen. Az EU a 2021-ben induló, következő költségvetési ciklusban tud igazán hozzájárulni a válságkezeléshez friss pénzügyi forrásokkal. Ez a költségvetés [eredetileg](#) is az olyan technológiai váltásokra helyezte a hangsúlyt, mint vállalati digitalizáció és zöld energiára való áttérés, amelyek a vírus miatti immobilitásra is választ adhatnak, miközben a beruházásokon keresztül a gazdaságélénkítést is támogatják. A [Bruegel csoport által tett javaslat](#) a költségvetésről zajló vita idején még inkább ezt a felhasználási célt teszi hangsúlyossá, miközben a válságból való kilábalást helyezi a fókuszba. Feltételezve azonban, hogy a 2020-as válság nem tart ki a következő uniós költségvetési ciklus felhasználhatóságának végéig (2029), sok múlik majd a tagállami kormányok operatív program menedzselési képességén, hiszen rendszeres tapasztalat sok uniós tagállam esetében, hogy a költségvetési időszak végén próbálják elkölteni a számukra biztosított uniós támogatási keret túlnyomó többségét.

1. táblázat Gazdaságpolitikai intézkedések egyes európai országokban

intézkedés ország	hiteltörlesztés felfüggesztése	válságkezelő hitelkeret	adókötelezettség halasztása	adócsökkentés	bértámogatás (kurzarbeit)	iparági és/vagy kkv támogatás	egyéb sajátos lépés
Ausztria		X	X	X	X	X	
Belgium	X	X	X			X	vendéglátó- és szállodaipar támogatása
Bulgária	X		X		X	X	eurócsatlakozás gyorsítása
Csehország		X	X		X	X	csődmoratórium
Dánia			X		X	X	
Észtország		X		X	X	X	infrastruktúra-beruházások strukturális innováció balti regionális gázpiac
Finnország	X	X	X	X		X	
Franciaország		X	X		X	X	jelentős államkötvény-kibocsájtás
Görögország	X		X	X	X		eurózóna-segély igénylése, EKB állampapírt vásárol
Hollandia		X	X		X	X	jelentős államkötvény-kibocsájtás
Horvátország							belföldi turizmus élénkítése
Írország	X	X	X		X		
Lengyelország	X	X	X	X	X	X	jegybank állampapírt vásárol, infrastruktúra-beruházás
Lettország		X			X	X	infrastruktúra-beruházások balti regionális gázpiac
Litvánia		X			X	X	infrastruktúra-beruházások balti regionális gázpiac
Luxemburg		X	X			X	jelentős államkötvény-kibocsájtás
Magyarország	X	X	X	X	X	X	
Nagy-Britannia		X	X	X	X	X	állami tulajdon a légitársaságokban
Németország	X	X	X	X	X		
Norvégia		X	X	X	X	X	
Olaszország	X	X	X		X		
Portugália		X	X		X	X	határon túli portugál közösségek támogatása
Románia	X		X		X		nemzetközi IMF segély, munkaerőexport
Spanyolország	X	X	X	X	X	X	
Svájc		X	X		X	X	
Svédország		X	X	X	X	X	
Szerbia		X	X		X	X	turizmus segítésére üdülési utalvány
Szlovákia	X	X	X		X	X	
Szlovénia		X	X				kisnyugdíjak kiegészítése

forrás: GVKI munkatársak szerkesztése

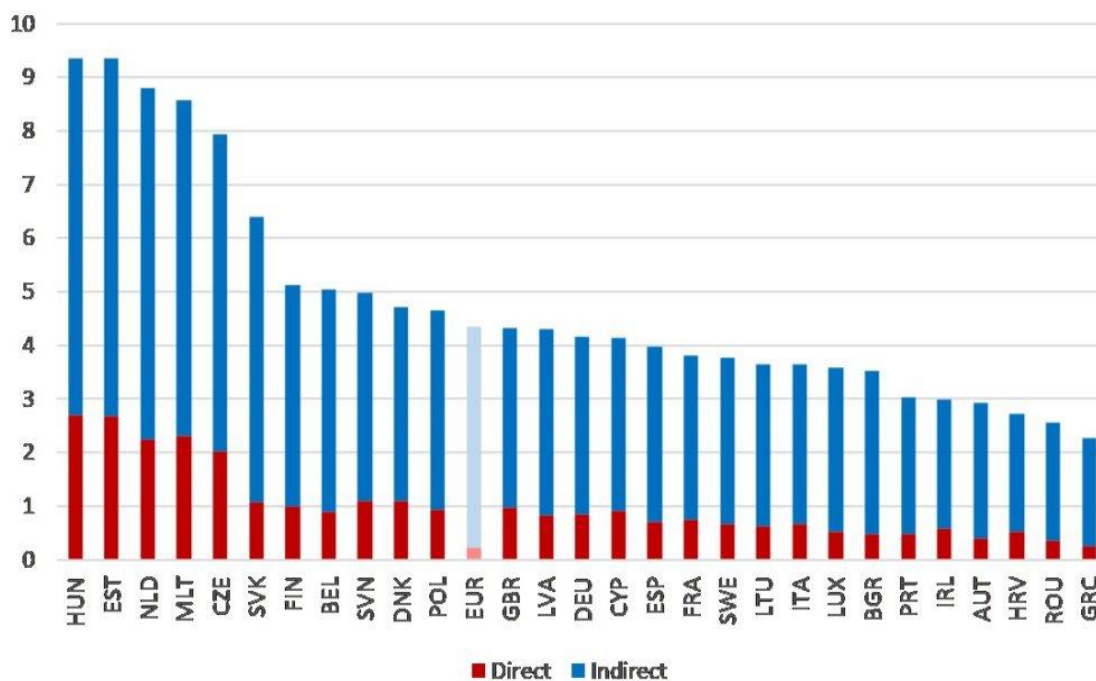

Alkatrészfüggőség

A kínai koronavírus-járvány kitörését követően a kínai hatóságok szigorú járványügyi intézkedéseket hoztak. Ennek következtében szinte teljesen leállt az élet Hupei tartományban: a gyárak bezártak. A legfertőzöttebbnek bizonyult tartományon kívül Kína-szerte is hasonló módon zuhant vissza a gazdasági aktivitás. A sorozatos gyárleállások közepette növekvő aggodalom töltötte el az európai termelővállalatokat is. A félelmük abból táplálkozott, hogy a kínai alkatrész beszállítások esetleges elmaradása térdre kényszeríti saját termelésüket, amely végülis átmeneti gyárleállások formájában be is következett. A brüsszeli Bruegel Intézet kutatói [számításai](#) szerint meglehetősen nagy a kínai alkatrészekről való függés. Ráadásul a legnagyobb mértékben Magyarország függ a kínai alkatrészek importjától. Itthon 100 forintnyi előállított termékbe több mint 9 forintnyi kínai termék épül be, míg az EU átlagában ennek csak a fele. A [gyárleállások](#) tanulsága lehet az a nemzetközi nagyvállalatok számára, hogy érdemes átgondolniuk a globális termelési láncok regionális újraszervezését.

4. ábra Az európai feldolgozóiparban felhasznált kínai feldolgozóipari termékek aránya (termelési érték százaléka)

Forrás: Bruegel.org

---

3. Tagállami válságkezelés

3.1. FÓKUSZBAN A MUNKAERŐPIAC ÉS A KURZARBEIT VÁLSÁGKEZELÉSI INTÉZKEDÉSEI – NÉMET ÉS OSZTRÁK RECEPT

Ausztriában és Németországban is nagyon korán már 2020. január végén megjelent a Covid-19 járvány. A két ország esetében ugyanakkor jelenleg már a gazdasági leállást követő fokozatos újranyitásról beszélhetünk, hiszen a korlátozások lassú, ütemes lazítása már április végén megindult.

A Covid-19 járvány hatásainak kezelése és enyhítése érdekében a német szövetségi kormányzat a „Corona-Schutzschilds” program keretében számos intézkedést vezetett be. Az első munkaerő-piaci intézkedéseket [március 10-én jelentették be](#), melynek eredményeként a Kurzarbeit részeként a rövidített munkaidő után járó támogatásokat kiterjesztették. Amennyiben egy vállalat megrendelése a koronavírus járvány következtében csökkentek, úgy a munkavállalókat érintő határértéket 30 százalékról 10 százalékra mérsékeltek, s a támogatás a [munkaerő-kölcsönzés során is igénybe vehető](#). Emellett a negatív munkaidő-egyenlegek alkalmazásának addigi gyakorlata sem szükséges már a támogatások igénybevétele céljából. A munkaerőpiacra vonatkozó intézkedéseket [április 22-én tovább bővítették](#), melynek keretében a támogatás mértékét a munkaidő tartamának függvényében növelik. Ennek megfelelően a beérkezést követő negyedik hónaptól a legalább 50 százalékkal kevesebb munkát végző gyermektelen munkavállalók támogatása 70 százalékra, míg a gyermekes munkavállalóké 77 százalékra növekszik. A hetedik hónaptól kezdődően ennek mértéke 80, illetve 87 százalékra emelkedik (az addigi munkabérek elvesztésének 60, illetve szülők esetében 67 százalékos támogatása helyett). Ezen intézkedések legfeljebb 2020. december 31-ig maradnak érvényben. Becslések szerint a program kibővítése a szövetségi költségvetés számára [680 millió eurós plusz kiadást eredményez](#). Emellett a II. szociális védelmi csomag értelmében a 2020. május 1. és 2020. december 31. közötti állásvesztők számára három hónappal meghosszabbítják a munkanélküli ellátást.

A [szakmai, továbbképzési programok](#) esetében a jelentkezés és jóváhagyás egyszerűsítését irányozták elő, valamint azon vállalatok esetében, ahol nagyobb számban szükséges továbbképzés ott a támogatás mértéke is magasabb lesz. Emellett 550 millió euró támogatást biztosítanak az [e-learning rendszerek fejlesztése](#) érdekében is.

A kis- és mikrovállalkozások, az egyéni (*Solo-Selbständigen*) és családi vállalkozások, valamint a szabadúszók vonatkozásában a szövetségi kormányzat [50 milliárd euró értékben sürgősségi, vissza nem térítendő támogatást biztosítást](#). Ennek mértéke azon vállalkozásoknál, ahol a foglalkoztatottak száma 5 fő alatti ott három hónapig egyszeri, legfeljebb 9000 euró, míg 10 fő alatti foglalkoztatott esetében 15 ezer euró. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy e [szövetségi program csupán csak kiegészítő eleme](#) a tartományokban bevezetett támogatási programoknak. Továbbá az egyéni vállalkozók szociális támogatásként [alapbiztosítást vehetnek igénybe](#), mely programra a szövetségi kormányzat 3 milliárd eurós keretet biztosít. A likviditási válság kezelése érdekében a [kfw](#) különböző hitelprogram konstrukciók keretében biztosít [likviditási támogatást a vállalat méretétől függetlenül](#). A hitelkölcsönök felelősségét 80-90 százalékban a kfw vállalja, míg a garanciát a szövetségi állam biztosítja. A vállalatcsoportonként maximálisan igénybe vehető támogatás mértéke 1 milliárd euró, mely akár 5 éves konstrukcióban is megvalósulhat. A kis- és középvállalkozások számára a [„KfW-Sonderprogramm 2020”](#) keretében akár 800 ezer euró értékben is kölcsönfelvételt tesz lehetővé. Emellett egyszerűsített kockázatértékelés mellett legfeljebb 10 millió euró értékben nyújtható hitel. Továbbá az 5 évnél fiatalabb vállalkozások számára [ERP induló támogatás formájában](#) biztosítanak plusz forrást, míg az induló vállalkozások addigi programját kibővítik [további 2 milliárd euróval](#).

Az [újonnan létrehozott gazdasági stabilizációs alap keretében a](#) szövetségi kormányzat a 250 főnél nagyobb, s a kritikus ágazatokban és a stratégiai fontosságú infrastruktúrában tevékenykedő kis- és középvállalkozások számára biztosít támogatási és garanciaprogramokat. Ennek keretében 400 milliárd euró likviditási garanciaként, 100 milliárd euró vállalati feltőkésítés formájában, míg 100 milliárd euró a kfw refinanszírozásában megvalósuló programokhoz kapcsolódó hitelengedély alkalmával áll rendelkezésre. A garancia programok közé sorolható a szövetségi kormányzat beszállítói és áru fuvarozási [30 milliárd eurós hitelgarancia programja](#) is. E programok különösen fontosak a német autóipar számára, melynél a strukturális egyensúlytalanságok jelei már 2019 januárja óta láthatóak. Az egyes európai autógyárak [termelése](#) már április végén újraindult, mindazonáltal az új személygépjárművek regisztrációja jelentősen visszaesett, melynek mértéke az [EU-27 tagállamaiban](#) márciusban 55,1 százalékkal, áprilisban 76,3 százalékkal, míg az Egyesült Királyságban márciusban 44,4 százalékkal,

április pedig 97,3 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A gazdasági hatások tekintetében olyan helyi speciális lokális következményekkel is számolni kell, mint az idei évben [elmaradó Oktoberfest, melynek összgazdasági hatása 2019-ben hozzávetőlegesen 1,23 milliárd euró volt](#). Ennek megfelelően az egyes tartományok további különböző támogatási intézkedésekről döntöttek a lokális gazdasági hatások kezelése érdekében, melyek a fenti szövetségi intézkedésekkel egészülnek ki.

Ausztriában az előzőekben tárgyalt német válságkezeléshez hasonlóan fontos [a fiskális stabilitás és egyensúly biztosítása, mindazonáltal a munkahelyek megőrzése](#) és a vállalkozások fennmaradásának biztosítása még központi szerepet tölt be a válságkezelés során. Március közepén egy 38 milliárd eurós védelmi csomag vezettek be, melynek részeként [4 milliárd euró](#) közvetlenül a koronavírus elleni védekezés egészségügyi, ápolási és kutatási sürgősségi támogatására, [9 milliárd euró](#) garanciavállalás és egyéb kötelezettségek formájában a vállalkozás szféra számára, [400 millió euró](#) a csökkentett munkaidő programjának finanszírozására, [10 milliárd euró](#) az adófizetések halasztásának formájában, [1 milliárd euró](#) pedig gazdasági nehézségi alapként az egyéni vállalkozók fix költségeinek támogatására került elkülönítésre. A nehézségi alapot április 16-tól a második szakaszától kezdődően tovább bővítették melynek eredményeként 2 milliárd euróra emelkedett a program keretösszege, s már az induló vállalkozások számára is nyitott lett a támogatási program. Támogatásként három hónapig legfeljebb 2000 euró vehető igénybe, maximálisan 6000 euró értékhatárig. A nehézségi alap második szakaszának programja április 27-én [meghosszabbították szeptember 15-ig](#), melynek keretében azon vállalkozásokra is kiterjed a jogosultság köre, melyek forgalma legalább 50 százalékkal csökkent, azaz a mikro-, kis- és középvállalkozások számára is nyitott a lehetőség. Továbbá bevezetésre került egy [minimális támogatási szint is](#), 500 euró értékben. Emellett a gazdasági nehézségek által különösen érintett vállalkozások számára egy [15 milliárd eurós válságkezelő alapot](#) hoztak létre, melyből kedvezményes kölcsönök igényelhetők. Május 19-én a rövidített munkaidő keretét [12 milliárd euróra növelték](#), annak ellenére, hogy a beadott kérelmek száma csökkenést reprezentál, viszont az eredeti keretösszeggel már új támogatási kérelmek elbírálására nem lenne lehetőség. A program márciusi aktiválása óta már számos keretösszeg-

emelés történt. Az elsőre még [március 28-án](#) (400 millió euróról 1 milliárd euróra történő növelés) került sor, míg az ezt megelőzőre április 30-án, amikor is a célra fordítható támogatási keretet már [10 milliárd euróra emelték](#). A rendelkezés értelmében [a rövidített munkaidő legalább 10, de legfeljebb 90 százalék lehet](#) (abban az esetben, ha a rövidített munkaidő átlagosan nem haladja meg a 90 százalékot, úgy az állásidő részlegesen 100 százalék is lehet). Az időtartama [legfeljebb három hónap](#), mindazonáltal a feltételek teljesülése esetén ez további három hónappal bővíthető. Emellett fontos célként jelölték meg az esetlegesen felmerülő [visszaélések, s az adóelkerülés kiszűrését](#) is. Továbbá [meghosszabbították](#) a jövedelemadó, a forgalmi és társasági adó bevallásának határideje augusztus 31-ig.

A német és osztrák likviditási nehézségekhez és munkaerő-piachoz kapcsolódó rendelkezések számos hasonlóságot mutatnak. Mindazonáltal az EU szupranacionális szintjén történő válságkezelésben, s a gazdasági aktivitás újraindításában különböző víziójuk van. Ausztriában a pénzügyminiszter már április 29-én [több kritikát fogalmazott meg az Európai Bizottság irányába](#) többek között a vállalkozások állami támogatására, valamint az „egészséges vállalkozás” meghatározására vonatkozóan. Május 18-án [Angela Merkel német kancellár és Emmanuel Macron francia elnök által elindított kezdeményezés](#) szerint 500 milliárd eurós újjáépítési alapot (a korábbiakban megállapodott 540 milliárd eurós hitelsegélyen túlmutatóan) alakítanak ki a többéves pénzügyi keret elemeként. Az ehhez szükséges pénzügyi forrást az Európai Bizottság a tőkepiacokról vonná be. Ezzel egy olyan hitelfelvétel és kockázat-megosztási konstrukció valósulna meg, mely példanélküli az Európai Unió történetében. A fenti javaslattal egy olyan akadály látszik megszűnni, mely előírnyozhatja a jövőbeni közös kötvénykibocsátást is. Ezt a 2008-as pénzügyi és a 2010-es európai szuverén adósságkrízis óta a dél-európai államok és Franciaország erőteljesen szorgalmazzák, mindazonáltal Németország, s az észak-európai országok eddig mindig megakadályozták. A kezdeményezés emellett a hosszú távú célokat is támogatná, mint például az ökológiai jellegű és digitális beruházásokat. A javaslat jóváhagyásához mind a 27 tagállam jóváhagyására szükség lesz. Ez azonban nehézkes folyamat lehet, hiszen [Ausztria, Dánia, Hollandia és Svédország már ellenkezését fejezte ki](#) a javaslat támogatás jellegét illetően. A négy ország álláspontja szerint a helyes út a támogatások helyett a kedvező kölcsönök

formájában nyújtott finanszírozás a koronavírus okozta krízis által súlyosan érintett ágazatok és régiók számára.

3.2. CSŐDÖK HELYETT ELADÓSODÁS: A FRANCIAK VÁLASZA A KORONAVÍRUSRA

Európa első koronavírus-fertőzését 2020. január 24-én detektálták a franciaországi Bordeauxban. Franciaország már március közepén érdemi gazdaságvédelmi intézkedéseket hozott. Március 12-én és 17-én jelent meg a francia kormány nagyobb ívű gazdasági mentőcsomagja, ami az alábbi intézkedéseket foglalta magában:

- Részleges munkanélküliség és munkabérkompenzáció bevezetése a munkavállalók számára, állami finanszírozással (20 milliárd eurós keretösszeggel)
- A kiemelten érintett szektorokban (turizmus, vendéglátás, közlekedés, szórakoztatóipar és a kulturális élet) alkalmazottak kényszerszabadságát kifizeti munkanélküli segély formájában a kormány.
- A munkavállalók speciális képzési lehetőségeinek kialakítása
- Szolidaritási alap létrehozása a kisebb vállalatok túlélésének segítésének érdekében (6 milliárd euro)
- Hitelezés támogatása és hitelgarancia nyújtása a kis és közepes méretű vállalkozásoknak
- A fizetési nehézségbe került vállalkozásoknak felfüggesztik az adó- és járulékfizetési kötelezettségeit, nem kell befizetniük az áram- és gázszámlákat és a bérleti díjakat sem.
- A koronavírus járványt vis maior-ként kezelik a közbeszerzések tekintetében
- Adózási könnyítések
  - o ÁFA visszafizetések és K+F adójóváírások visszafizetésének felgyorsítása
  - o A társasági adó befizetésének elhalasztása
  - o Társadalombiztosítási járulékok három hónapos halasztással is befizethetők.
  - o Új adóellenőrzéseket nem indítanak el.

- A kisvállalkozások és az egyéni vállalkozók havonta 1500 eurót kaphatnak, ha forgalmuk kevesebb mint 1 millió euró, és a forgalom legalább 70 százalékkal csökkent.

A 2020-as költségvetést átszervezték, a vállalkozások támogatására 100 milliárd euro jut majd. Persze mindennek súlyos ára van, hiszen az államadósság a 2019 év végi 98 százalékról a GDP 112 százalékára emelkedhet az idén, a költségvetés idei hiánya pedig a GDP 7,6 százaléka lehet – szemben a márciusban előrejelzett 3,9 százalékkal, illetve a 2009-es 7,2 százalékkal. A francia kormány a GDP 6 százalékos zsugorodásával számol, ami 1945 óta a legmélyebb recessziót jelenti. A francia pénzügyminiszter, [Bruno Le Maire szavaival](#): választaniuk kellett a csődök tömege és az adósság között, a franciák pedig az adósságot választották, de persze hozzáteszik, hogy az előadósodás csak átmeneti lehet.

Emmanuel Macron francia elnök [április 13-i beszédében](#) további gazdasági intézkedéseket ugyan nem jelentett be, de hogy merre fejlődhet a gazdasági csomag, azt jól mutatja, hogy az államfő arról beszélt: Franciaországnak mezőgazdasági, egészségügyi, ipari és technológiai önállóságra kell törekednie – ami együtt járhat a francia hagyományoktól nem idegen nemzetgazdasági tervezés újjáéledésével.

3.3. AZ OLASZ VÁLSÁGKEZELÉS MINDEN KÖVET MEGMOZGAT

Először [március 16-án](#) hirdetett meg az olasz kormány egy kisebb gazdaságmentő csomagot 25 milliárd euró értékben. Majd [április 7-én](#) már 400 milliárd euróra bővült a fiskális stimulus. [Május 13-án](#) újabb 55 milliárd eurós intézkedést jelentettek be elsősorban a korábbi vállalati támogatások és adóelengedések területén. [Április 11-én](#) a gazdaság májusi újraindítását jelentette be az olasz miniszterelnök néhány kereskedelmi tevékenység megnyitásával. Olaszországot segíti az Európai Bizottság azon bejelentése, hogy a az uniós támogatások átcsoportosíthatóvá váltak.

A gazdasági intézkedések tekintetében le kell szögeznünk, hogy az ország eurózóna tag, így önálló monetáris lépéseket nem tehet, az Európai Központi Bank elsősorban a [kamatok korlátozott mérséklésével](#), [likviditásbővítéssel](#) és [vállalati kötvények vásárlásával](#) tud részt venni az európai válságkezelésben. A nemzeti intézkedéseken túl az olasz kormány európai segítséget is vár. Az Európai

Bizottság megengedte, hogy a még le nem kötött [uniós forrásokat](#) a védekezésre is felhasználhatják a tagállamok, ami az uniós pénzek felhasználásában eddig késlekedő Olaszországnak most előnyös. Olaszország azonban [további forrásokat](#) vár, de feltételek nélkül, így a fiskális feltételeket támogató Európai Stabilizációs Mechanizmus Alapból nem juthat forráshoz, az eurózóna közös [kötvénykibocsátását](#) viszont nem támogatja a többi tagállam. Az Európai Bizottság 100 milliárd eurós [SURE-alapja](#) viszonylag új fejlemény, amely valamennyire hozzájárulhat az olasz válságkezeléshez is.

Az olasz kormány gazdasági [intézkedései](#) részleteiben az alábbi elemeket tartalmazza a hitelpiacra: 18 hónapra felfüggesztették azoknak a jelzáloghiteleknek a törlesztését, amelyek a tulajdonosok első otthonának (első lakástulajdonának) megvásárlásához kapcsolódnak. Az ún. Gasparrini-alap ezen túlmenően átvállalja az időszakokra jutó kamatok 50 százalékát. A mikro-, kis- és középvállalatok számára szeptember 30-ig függesztették fel a hiteltörlesztést, amely nagyságrendileg 220 milliárd euró likviditási enyhítést jelent számukra. Továbbá lízingbe vett eszközök lízingdíjának felfüggesztésére is lehetőséget teremtettek. Ezen kívül 1,5 milliárd eurós központi garanciaalapot hoztak létre meglévő KKV hitelek esetleges újratárgyalására, átütemezésére, amely a legfeljebb 5 millió eurós hiteltartozásokra nyújt fedezetet a hitel 80 százalékáig. Néhány ezer euróig [nem is vizsgálják](#) a likviditási szükségletet. Ez egyben az addigi hitelgarancia megduplázást is jelenti. A nagyvállalatokat finanszírozó hitelek esetében a bankok védelmére is létrehozott az olasz kormány egy 10 milliárd eurós alapot. További 10 milliárd eurót szán a kormány arra, hogy a vállalatok és a bankok meg tudjanak szabadulni a rossz (nem teljesítő) hiteleiktől, valamint, hogy a nyereségadó befizetését elhalaszthassák adóhitel formájában.

Az adóbefizetési és járulékfizetési kötelezettségeket felfüggesztették nagyságrendileg [10,7 milliárd](#) euró értékben a kisvállalkozások esetében és bizonyos érintett ágazatok körében március-április időszakára. A turizmus, személyszállítás, vendéglátás, művészet, sport, oktatás, rendezvényszervezés, vidámparki és kalandparki tevékenység, játékterem és fogadóközpontok esetében minden vállalatra érvényes a járulékok és a forrásadó megfizetése alóli mentesség. Az áfabefizetési kötelezettséget felfüggesztették márciusra a 2 millió eurót meg nem haladó éves árbevételű cégek esetében, illetve a négy legfertőzöttebb tartományban minden cégre vonatkozóan. A többi cég esetében a

befizetési határidőt 4 nappal későbbre tolták. Egyéb bevallási és befizetési határidőket is későbbre toltak ki az idei tavaszi és nyári időszakban. A fogadóirodák esetében a koncessziós jogdíjat és az adóbeszedést felfüggesztették. A cégek higiénia, fertőtlenítésre fordított költségeinek 50 százaléka leírható a nyereségadóból legfeljebb 20.000 euró összeghatárig. Az adóbehajtási végrehajtásokat is felfüggesztették. A vírus elleni küzdelemre fordítható adományok érdekében növelték az ilyen irányú társasági adókedvezmény értékhatárát. A kiskereskedelemben működő üzletek és szolgáltatók a helyiségbérleti díjuk 60 százalékát jóváírhatják a nyereségadójukból.

Az olasz rendkívüli munkaerőpiaci szabályozás lehetővé teszi a fizetett szabadságot azoknak a szülőknek, akiknek a gyermeke az iskolabezárások miatt otthon kell, hogy maradjon. Egyben megemelték általánosságban is a fizetett szabadság napjainak számát a normál kereten felül további 12 nappal, amelyet 2020 márciusában és áprilisában lehet kivenni. Akinek még muszáj továbbra is munkába járni gyermekek mellett, azok a gyerekfelügyelet költségének megtérítésére jogosultak 12 éves korú vagy annál fiatalabb gyermekek esetén, legfeljebb havi 600 euró és összesen maximum 1000 euró összegig 2020-ban. Azok a munkavállalók, akik márciusban dolgoztak, 100 euróval több fizetést kaptak, ha 40.000 eurónál nem keresnek többet havonta. Az önfoglalkoztatók, szabadúszók és hasonlóan nem alkalmazotti foglalkoztatási módban lévők számára egyszeri 600 eurós járadékot fizetett ki a kormány márciusban, mintegy a veszteségeik és jövedelemkiesésük kompenzálására. Továbbá 4 milliárd euró többlet hozzárendelésével a munkanélküli támogatás pénzügyi alapját (*Cassa integrazione in deroga*) kiterjesztették az ország teljes területén minden foglalkoztatottra és ágazatra. A mezőgazdaságra alkalmazott munkanélküliségi járadékfizető alapok (NASPI és DIS-COLL) esetében pedig kiterjesztették az éves jelentkezési határidőt, hogy az egészségügyi vészhelyzet során munkanélkülivé vált mezőgazdasági alkalmazottak is bekerüljenek a munkanélküliségi ellátásba.

Az olasz kormány létrehozott egy 50 millió eurós [alapot](#) is, hogy kamatmentes hitellel támogassa az egészségügyi védekezéshez szükséges eszközök gyártására átálló cégeket. A beruházási programjuk 75 százalékát finanszírozhatják a kamatmentes hitellel. Végül pedig a fenti intézkedésekhez kapcsolódó igénylések elektronikus formáit egyszerűsítik.

3.4. IBÉRIAI VÁLSÁGKEZELÉS

Spanyolországban először 2020. január 31-én regisztráltak megbetegedést, Portugáliában március 2-án. Március 14-én léptették életbe az első spanyol karanténintézkedést, március 18-án a portugált. A spanyol kormány március első felében 14 milliárd, majd március 17-én [200 milliárd](#) euró összegű válságkezelő csomagot hirdetett meg, ami GDP 20 százalékának felel meg. Ebből 117 milliárd euró az állami fiskális beavatkozás. [Április 21-én újabb](#) gazdasági intézkedéseket hirdettek meg a munkavállalók védelmében. A portugál kormány 13 milliárd euró értékben indított [beavatkozást](#) a [gazdaság](#) megmentéséért [március 19-én](#), amit további 1,2 milliárd euróval bővítettek [április 8-án](#)-án.

Spanyolországban a gazdasági intézkedéseket a [7/2020-as törvényerejű rendelet](#) határozza meg. A 214 milliárd eurónyi mentőcsomagból 100 milliárd euró a vállalatok kötelezettségeire adott állami garancia, bár április 16-ig csak 20 milliárdot fogadott el ebből a spanyol Minisztertanács. 10 milliárd KKV-k, 10 milliárd pedig egyéni vállalkozók hitelgaranciájára vonatkozik. A rendelet szerint az Ipari, Kereskedelmi és Turisztikai Minisztérium hitelgaranciát vállal a turisztikai iparág vállalati hiteleinek 50 százalékig kibővített felső hitelplafonok mellett. Április 21-én a hitelgaranciát (és az adófizetési halasztást is) kiterjesztették a technológiai és ipari parkok azon projektjeire, amelyek egyetemekhez, állami tudományos intézetekhez kötődően folynak.

A törvényerejű rendelet [felfüggeszti a KKV-k](#) adótartozásának behajtását. A KKV-k vállalati adófizetési kötelezettségeit hat hónappal elhalasztják, és nem kell késedelmi pótlékot fizetni. Ez a márciusban már késedelmes adótartozásokra is kiterjed. A jelzáloghitelek törlesztésére moratórium érvényes a vészhelyzet idejére. Az áprilisi 21-én tett bejelentés már 1,1 milliárd euró adókönyítést irányoz elő a KKV-szektor számára. A nagyvállalatok adókönyítése sehol nem merült fel a spanyol intézkedések között. ÁFA-csökkentést vezetnek be az egészségügyi eszközök és a nyomtatott sajtótermékekre és könyvekre, amely 1 milliárd euró be nem szedett adót hagyhat a gazdaságban.

A [munkaerőpiac](#) védelmében a munkanélküli segélyre való jogosultságot kiterjesztették azokra is, akik az eredeti szabályozás szerint nem fizettek be elegendő TB-járulékot a jogosultság megszerzéséhez. Az önfoglalkoztató kisvállalkozók is jogosult válnak a pénzbeli ellátásra, ha *vis majorra* hivatkozva felfüggesztik a tevékenységüket. A feleslegessé vált, de állományban tartott

munkavállalók után nem kell adót fizetnie a munkaadónak, az [50 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalkozások esetében](#) pedig az állam átvállalja a bér 75 százalékát a következő 6 hónapban, ha a munkaadó rövidített foglalkoztatással megtartja a munkavállalót. Az önfoglalkoztató egyéni vállalkozók esetében ugyanez igényelhető munkanélküli segély formájában. Kiterjesztik a munkanélküliségi ellátást azokra a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott munkavállalókra, akiknek a szerződése lejár és nem hosszabbítják meg a válság miatt. Ők a pénzügyi ellátás 50 százalékára váltak jogosultakká. Akik munkanélkülivé váltak, azoknak felfüggesztették a jelzáloghitelük törlesztését, valamint a közmű számlákat sem kell átmenetileg fizetniük. Akiknek gondot jelent a gyermekek elhelyezése a távoktatás miatt, vagy időseket kell otthon ápolniuk és ezért nem jutnak el a munkahelyükre, azokat a munkaadójuk nem szankcionálhatja.

A spanyol gazdaságvédelmi törvényerejű rendelt rendelkezik még arról, hogy 1 milliárd euró gyorssegélyszerű kiutalást kapjon az egészségügyi rendszer, [30 millió](#) eurót fordítson a kormány a csomagból a vakcina kifejlesztésére irányuló kutatás támogatására, a gyermekek közétkeztetése, és a gyermekek után járó családtámogatás továbbra is finanszírozott és megoldott legyen, a tengerentúli megyék (Ceuta és Melilla) külön támogatásokban részesüljön. Spanyolország április közepétől [lazított](#) a kijárási korlátozáson, és a gyári és építőipari munkások számára megnyitották a lehetőséget, hogy újra munkába álljanak. Ezzel párhuzamosan [ajánlásokat](#) is tett a spanyol kormány a biztonságos munkakörnyezet kialakítására.

A portugál intézkedések hasonló megoldásokat tartalmazva a turisztikai, vendéglátóipari és turisztikai [szektor](#) vállalatainak kedvező kamatozású hitelnyújtással, általánosságban pedig a banki hitelek feletti garanciavállalással és törlesztési moratóriummal segítik a gazdaság lélegzethez jutását. Közvetlen támogatásként legfeljebb 800 ezer euró támogatást kaphat egy vállalat. A beruházási célú hitelgaranciák akár 6 éves időtartalmúak is lehetnek. A munkaerő megtartása érdekében a vállalatok *de minimis* támogatást kaphatnak, legfeljebb 200 ezer euró összegig. Összesen 4,2 milliárd eurót fordítanak hitelezésre és a garanciavállalásra. Hangsúlyos ez esetben is a KKV-k támogatása. A [mikro és start-up vállalkozásoknak](#) elkülönített támogatást is létrehozta. Az [egészségügyi eszközök gyártó és fejlesztő](#) cégek számára 55 millió euró a támogatási keret.

A társasági adókötelezettség befizetését 3 hónappal halasztották el. A 10 millió eurót meg nem haladó forgalommal bíró vállalatok és minden kisvállalkozó számára választható lehetőség, hogy az áfabefizetés esetén három hónapot lehet csúszni kamatmentesen, de választható hat hónapos csúszás késedelmi kamat fizetése mellett. A TB-járulék esetében március, április és május hónapra az egyharmadára csökkent az adóteher. Június és július hónapra pedig halasztott fizetés kérhető.

Portugália igen intenzíven vágott bele a munkahelyek megtartásának támogatásába. A bértámogatás a portugál esetben úgy működik, hogy az eredeti bér 2/3-át garantálja a tartalékba helyezett, de el nem bocsájtott munkavállalónak, és ennek a 2/3-nak a felét fizeti az állam, felét pedig a munkaadó. Az önfoglalkoztatóknak is jár állami támogatás, ha a megelőző 12 hónapban fizettek maguk után TB-t. Ez esetben az elmúlt 3 havi átlagkeresetük 1/3-át fizeti az állam pénzbeli támogatásként. A tovább foglalkoztatott és dolgoztatott, vagy továbbképzésre küldött munkavállalók után is lehet kérni bértámogatást 70 százalékos mértékben, egytől hat hónap időtartamra. Az állam külön is támogatja a szakmai továbbképzéseket ebben az időszakban. Amennyiben a vállalat tovább [üzemel](#) a megszokott módon, akkor munkavállalónként legfeljebb összesen 635 ezer euró támogatásban részesülhet. Portugália a [határon túli](#) portugál közösségeket is támogatja.

A gazdasági intézkedések tekintetében le kell szögeznünk, hogy a két ország eurózóna tag, így önálló monetáris lépéseket nem tehet, csak az Európai Központi Bank [kamatmérséklésére](#), [likviditásbővítésére](#) és [kötvényvásárlásra](#) hagyatkozhat monetáris szempontból. A nemzeti intézkedéseken túl a spanyol kormány európai segítséget is vár, amely egyrészt jöhet a még le nem kötött [uniós forrásokból](#), másrészt az Európai Bizottság 100 milliárd eurós [SURE-alapjából](#).

3.5. BENELUX-RECEPT: SOHA NEM LÁTOTT KÖLTEKEZÉST HOZ A KORONAVÍRUS

A Benelux-országcsoportban (Belgium, Hollandia, Luxemburg) 2020. február 2-án jelent meg a koronavírus, mégpedig Belgiumban, amit több mint három héttel követett az első holland és luxemburgi eset. A megjelenés sorrendjével ellentétben a vírushelyzet először Hollandiában eszkalálódott, a betegszám ugyanakkor Belgiumban a legmagasabb.

Az Európai Unió központjának is helyet adó, 11,5 milliós Belgiumban a gazdaság visszaesése 8 százalékot érhet el az idei évben a belga jegybank prognózisa szerint. A költségvetés hiánya a bruttó hazai termék (GDP) 7,5 százalékára rúghat, az államadósság pedig a GDP 99,2 százalékáról annak 115 százalékára emelkedhet. Az előrejelzés azzal számol, hogy a gazdaság újranyitása fokozatos lesz, és 9 hónapot fog igénybe venni, a tartós hatások (inszolvencia, csődök) pedig visszafogottak lesznek. A GDP visszaesése a második negyedévben lehet kiemelkedő, ekkor akár 15 százalékkal is elmaradhat a gazdasági aktivitás az egy évvel korábitól. Belgium az eurozóna hatodik legnagyobb gazdasága, és pár hét alatt 1,2 millióan folyamodtak munkanélküli segélyért, miközben 300 ezer önfoglalkoztatott hagyta abba a munkát.

A belga kormány intézkedései elsősorban a rendelkezésre álló jövedelem megőrzésére irányultak (átmeneti munkanélküliség intézménye, hitelfizetési moratórium). A Bruegel adatai [szerint](#) a közvetlen fiskális csomag a 2019-es GDP 0,7 százalékát tette ki, a halasztások 3 százalékot, a garanciák pedig több mint 10 százalékot értek el. A nemzeti hatáskörű költségvetési intézkedések összértéke 66 milliárd euró, amiből a munkanélküliségi programok 3 milliárd eurót tettek ki, az adóbefizetési könnyítések pedig 13 milliárd eurót, a fennmaradó 50 milliárd euró pedig a föderális kormányzat legfeljebb 12 hónapos banki hitelezésre vonatkozó garanciájának keretösszege. Vallónia további 350 millió eurós csomagot fogadott el, ami elsősorban a régióban dolgozó egészségügyi és szociális szektor támogatását jelentette, valamint egy COVID-19 alap létrehozását a kkv-szektor támogatására. A brüsszeli régió intézkedései 150 millió euróra rúgtak, aminek nagy részét a szociális ágazat béreire, illetve a kormányzati intézkedések miatt leállásra kényszerült vállalkozások támogatására allokálták. Külön intézkedések születtek a vendéglátóipar és a szállodaipar számára. Flandriában – ami Belgium gazdasági szempontból kiemelkedő régiója – a gazdasági akciósomag 2,76 milliárd eurót tett ki, amiből jutott egészségügyi eszközökre (maszkok), a bajba jutott vállalkozások egyszeri, 4000 eurós támogatására, a turizmus megsegítésére, a munkanélküliek rezsiköltségeinek átvállalására, illetve az adók befizetésének és az állami hitelek visszafizetésének elhalasztására, valamint a hitelgarancia-keret 1,5 milliárd eurós megemelésére is.

Hollandia ugyancsak szimbolikus hely az Európai Unión belül, itt található ugyanis az a két város, amelyek nevet adtak a fiskális szabályokat rögzítő európai uniós

szerződéseknél: Maastricht és Amszterdam. A koronavírus miatt azonban most nem olyan időkben élünk, amikor ezeket az egykor sokat emlegetett szabályokat komolyan vennék az európai vezetők. Hollandiában a gazdaság ideiglenes visszaesését 7,5 százalékra teszik, de a holland kormány még ehhez az amúgy riasztó értékhez is [hozzát teszi](#), hogy a jelentős bizonytalanságok miatt érdemi revízióra szorulhat – akár felfelé is. A holland kormány intézkedéseinek méretét mutatja, hogy az ideiglenes költségvetési hiány 92 milliárd euró lehet ki – ez a GDP csaknem 12 százaléka – , ami soha nem látott költségesnek felel meg – miközben a holland költségvetés tavaly még szufficiens volt, a többlet a GDP 1,7 százalékát [tette ki](#). Az adósság a GDP 48 százalékáról 65 százalékra mehet fel. Április végéig már több mint 100 ezer vállalkozás igényelt segítséget a bérek fizetésére, aminek a költsége már csaknem 6 milliárd euró, miközben az erre szánt keretösszeg 10 milliárd euró tesz ki. Az önfoglalkoztatói körből 300 ezren igényeltek támogatást, a fix költségekre pedig 130 ezer cég kért állami forrásokat.

A pénzügyi szektor – illetve elsősorban a befektetési alapok és a vagyonkezelés – tekintetében kiemelkedően fontos Luxemburgot sem kerülte el a koronavírus-járvány és [annak gazdasági hatása sem](#). A luxemburgi költségvetés 2020-ra tervezett hiánya 5 milliárd euró, azaz a GDP több mint 8 százaléka, ami szintén soha nem látott deficitet jelent a hercegség történetében, de (részben ehhez kapcsolódva) az állami beruházások mértéke magas szinten marad. Az államadósság emelkedni fog, de így is alacsony szintet ér el: 2020 végére a kormányzat 17 milliárd eurós államadóssággal kalkulál, ami a GDP kevesebb mint 30 százaléka. A recesszió a legjobb esetben 6 százalékos lehet az idén, de amennyiben a karantén enyhül, úgy 2021-ben akár 7 százalékos is lehet a növekedés. Hollandiához hasonlóan Luxemburg is a korábbi években kialakított fiskális mozgásteret használja ki. Pierre Gramegna pénzügyminiszter szavaival: „az utóbbi években folytatott ambiciózus költségvetés-kiegyensúlyozási lépéseknek köszönhetően Luxemburg rendelkezik azokkal a fiskális eszközökkel, amelyekkel szembenézhet a mostani kihívással”. A stabilizációs csomag több mint 10 milliárd eurós, ami a GDP 17,5 százaléka. A támogatások nagy része itt is az önfoglalkoztatókat, a mikrovállalkozásokat és a kkv-szektorra illeti, a cél pedig a munkahelyek és a vásárlóerő fenntartása (átmeneti munkanélküliség, speciális szabadság intézménye), valamint a vállalatok életben tartása a megfelelő likviditás biztosításával (adófizetések halasztása, 2,5 milliárd eurós garanciaalap). A

munkanélküliség azonban Luxemburgba is visszatérhet, az előrejelzések 7-9 százaléknyi álláskeresővel számolnak.

3.6. SKANDINÁV VÁLSÁGKEZELŐ PROGRAMOK

Miközben a svéd intézkedésektől hangos a sajtó, érdemes megjegyezni, hogy az egyébként sok tekintetben hasonlóságot mutató skandináv országok eltérő válságkezelési attitűdje különféle okokra vezethető vissza. [Összehasonlítva](#) az országokat elmondható, hogy Norvégiában és Svédországban is egyaránt magas a kormányzat és a közegészségügyi intézmények iránti bizalom. Válság idején a kormányzat támogatottsága rendszerint nő. Svédországban nemcsak a kormányzatban való bizalom kulcsfontosságú, de a kormányzat részéről is meghatározó az állampolgárok józan ítélőképességében való bizalom. Ebből kifolyólag törvényi kényszerítő erőre sincs szükség. A norvég megközelítés a vírus kollektív elnyomásán, leküzdésén alapszik. Mindazonáltal mind a svéd és a norvég kormány betartja a különféle hatóságok tanácsát, amelyek különféle szakértelemmel és képességekkel rendelkeznek a válság kezelésére.

Míg [Finnország](#) és [Svédország](#) viszonylag kis minisztériumokkal rendelkeznek, autonóm közigazgatási hatóságokkal kiegészülve, addig Dániában és Norvégiában a politikusok sokkal közvetlenebb felelősséggel bírnak az adminisztrációban. Ebből kifolyólag Dániában és Norvégiában egyszerűbb volt politikai döntésekkel reagálni, és adott esetben átszervezni, felülbírálni bizonyos hatóságokat. Dánia és Norvégia gyors lépéseket tett az iskolák és munkahelyek bezárását és határok lezárását illetően (már akkor, amikor a járványügyi szakemberek azt még feleslegesnek tartották).

A múltbéli tapasztalatok szintén kihatnak a jelenlegi megközelítésekre: [Finnország eltérő reakciója](#) a svédekhez képest a II. világháború tapasztalataira is visszavezethető. Felkészültek arra, hogy hirtelen válságok esetén határozottan és együttesen cselekedjenek. A háború tanulsága az volt, hogy ha mindenki az állam utasításait követi, akkor képesek megfelelően kezelni a nehézségeket. Ezzel egy időben elvárásként van jelen, hogy a kormány készen álljon a gyors és határozott cselekvésre. Finnország a vésztartalékokat illetően is felkészültebb más északi államokhoz képest. Norvégiában és Dániában a háborús tapasztalatok sokkal

inkább az egyén felelősségén alapultak. Svédországban a gazdaság központi szerepe dominál, s jóval hangsúlyosabb más északi tagállamokhoz képest.

A vírusválság februári beköszöntekor valamennyi északi állam biztató gazdasági kilátásokkal rendelkezett (többletes, illetve más nyugati országokéhoz képest magasabb folyó fizetési mérleg egyenlegek, alacsony államadósság). Márciusban a makrogazdasági kilátások romlani kezdtek. Az olaj árának közel 30 százalékos esése Norvégiát súlyosan érintette. A folyamatok pedig az exportorientált gazdaságokra kedvezőtlen hatásokkal jártak. Mindezek kezelésére, illetve a gazdasági hatások enyhítésére számos gazdasági lépés történt.

3.6.1. SVÉD KÜLÖNUTASSÁG, DE NEM A VÁLSÁGKEZELÉSBEN

Svédországban a karantén sokkal inkább az önkéntességen és az önfegyelmen alapszik, mintsem hatósági előírásokon, ugyanakkor a gazdaság védelme érdekében tett intézkedéseik már kevésbé mondhatók különnek vagy szerénynek. A hatóságok [becslései](#) alapján a bejelentett fiskális csomagok összege 380 milliárd SEK és 668 milliárd SEK közötti (7,6 és 13,3 százaléka 2019-es GDP-nek), a felhasználástól függően.

A [munkanélküliség](#) gazdasági hatását enyhítendő:

- a munkanélküliségi segélyhez való hozzáférés követelményeit enyhítették
- az önkormányzatok támogatást kapnak a fiatalok nagyobb számú nyári munkája és a zöld munkahelyek után
- a betegbiztosítás mértékének levonását március 11. és május 31. között megszakítják, a központi kormány a betegség első napjától fizeti betegségi az ellátást
- a központi kormányzat a munkavállalók munkaidejének csökkenése esetén a költségek $\frac{3}{4}$ -ét, részmunkaidő esetén pedig az $\frac{1}{3}$ -át fedezi. A munkáltatók bérköltsége így felére csökkenthet, míg a munkavállalók bérük több mint [90 százalék-át](#) megkaphatják
- 2020. március 1. és június 30 közötti időszakra a munkáltatók társadalombiztosítási járulékainak ideiglenes csökkentését javasolták, melynek keretében csak az öregségi nyugdíjjárulék befizetése szükséges

Vállalati szféra:

- az induló vállalkozások támogatását 6 hónapról 12-re növelték
- A [kis- és középvállalkozások](#) számára a központi kormányzati kölcsöngaranciát hoznak létre: az egyébként erős alapokkal rendelkező, ám jelenleg pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalatok esetében ez a javaslat az új hitelek 70 százalékára terjed ki
- a 2019-es adóköteles nyereség 100 százalékát (egymillió SEK értékig) el lehet helyezni egy adóelosztási tartalékban, amelyet ezután beszámíthatnak a lehetséges jövőbeli veszteségekkel szemben. Sokan visszatéríthetik tehát a 2019-ben befizetett előzetes adót
- Ideiglenes kedvezmény kapható a bérleti díjak után egyes kiszolgáltatókban pl. hotel, étterem, tartós fogyasztási javak szektora. A költségvetés kiegészítő [5 milliárd SEK-et](#) különít el e célra. Azon bérbeadó, aki csökkenti a fix bérleti díját április 1. és április 30 között, pályázhat egy kompenzációs támogatásra, ami maximum a rögzített bérleti díj 50 százalékának felel meg, de legfeljebb az eredeti rögzített bérleti díj 25 százalékának.
- A légitársaságok 2020-ban legfeljebb 5 milliárd SEK összegű hitelgaranciát kapnak

Az [oktatás](#) területén:

- A felsőoktatásban bővítik a férőhelyek számát, illetve a távoktatási lehetőségeket, illetve a finanszírozás növelését terjesztették elő
- ugyanez igaz a nyári kurzusra is, ezzel is segítve a munkanélkülivé vált emberek képzési lehetőségeit
- ahol az oktatás elmarad, ott a korábban nyújtott diákhitelt nem kell visszafizetni a tanulóknak

Egyéb

- a külügyminisztérium [nem javasolja](#) a külföldre történő a kiutazást 2020 június 15-ig
- egymilliárd SEK kerül a kultúra és a sport területére
- további támogatások az [egészségügy](#) területén:

Svéd közegészségügyi ügynökség	további 41 millió SEK	<ul style="list-style-type: none"> • személyzeti költségek fedezése
Országos Egészségügyi és Jóléti Testület	további 20 millió SEK	<ul style="list-style-type: none"> • személyzeti költségek • képzési tevékenységek és az • ellátás fedezésére
Svéd Gyógyszerészeti Ügynökség	további 5 millió SEK	<ul style="list-style-type: none"> • gyógyszerellátás biztosítása érdekében
Országos Egészségügyi és Jóléti Testület	hitelkerete 100 millió SEK-ről 300 millió SEK-re nő	<ul style="list-style-type: none"> • védőeszközöket és tesztelőkészletek vásárlására

Pénzügyi és monetáris intézkedések

- A [Riksbank 500 milliárd SEK](#) értékben nyújt hiteleket a vállalatoknak, valamint
- további [300 milliárd SEK](#) értékben kíván értékpapírokat vásárolni
- A svéd pénzügyi felügyeleti hatóság a bankok anticiklikus tőkepufferét [2,5 százalékról 0 százalékra csökkenti](#) a jól működő hitelkínálat, valamint a vállalatok, a háztartások, a termelés, a fogyasztás és a beruházások fenntartása érdekében
- az egynapos hitelek kamatát 55 bázisponttal 0,2 százalékra csökkentették, míg a repo rate (irányadó kamatot) változatlanul 0 százalékon hagyták.

3.6.2. VÁLSÁGKEZELÉS A DÁN JÓLÉTI ÁLLAMBAN

Dániában az [első igazolt fertőzöttet](#) 2020. február 27-én regisztrálták. Dánia a gazdasági károk enyhítése során a jóléti állam tipikus mintáját követte: magas állami szerepvállalás, amely egyúttal a világ egyik legnagyobb arányú mentőcsomagját foglalja magában. A gazdasági károkat enyhítő csomag 42 milliárd USD-t tesz ki, amely a dán [GDP 13 százalékának](#) felel meg. A kiterjedt gazdasági enyhítőcsomag a társadalom és a gazdaság széles rétegeit érinti.

A [dán bérkompenzációs rendszer](#) keretében azon vállalkozások számára, akik a COVID-19 következtében alkalmazottjaik 30 százalékát, vagy min. 50 főt érintő

elbocsátásokra kényszerültek, a kormányzat a [havi bérek 75 százalékát](#) (kb. 1,1 millió Ft/fő értékig) megtéríti. Az órabéres munkában dolgozók esetében a támogatás 90 százalékot tesz ki (kb. 1,23 millió Ft/fő értékig). A március 14-én bejelentett intézkedést eredetileg három hónaposra tervezték, azonban meghosszabbították július 8-ig. A kompenzációs időszak alatt nem lehetséges az alkalmazottak pénzügyi okokból történő elbocsátása. A legalább 30 százalékos bevételkiesést elszenvedő egyéni vállalkozók szintén kérvényezhetik a kiadásaik 75 százalékos állami kompenzálását. A koronavírussal fertőzött vagy karanténba került állampolgárok már a távollét első napjától táppénzt kapnak, ellentétben a normál körülmények esetén alkalmazott 30 nap után.

A kkv-k számára új [garanciarendszert](#) nyitottak, amelynek keretében az állam 70 százalékos garanciát nyújt az új bankhitelekre azon társaságok számára, amelyek a vírus következtében legalább 30 százalékos bevételkiesést szenvedtek. A program legfeljebb 25 milliárd DKK (kb. 1180 milliárd Ft) összegben támogathatja a kkv-knak nyújtott kölcsönöket. A kormányzat kiemelt támogatást fordít továbbá a legsérülékenyebb szektorokban működő vállalatok fix költségeinek (pl. bérleti díj) kompenzálására.

Az adóztatás tekintetében a vállalatok 4 hónapos [határidő halasztást](#) kaptak a nem önálló tevékenységből származó jövedelmek adójának és a munkaerő-piaci hozzájárulások befizetését illetően a 2020. április, május és június elszámolási hónapokra, míg az önálló tevékenységből származó jövedelmek adója esetében április és május hónapokra vonatkozóan. Az áfa befizetések határidejét szintén meghosszabbították. ([Dániában](#) A-adónak nevezik a nem önálló tevékenységből – leegyszerűsítve munkabérből – származó jövedelmek adóját és B-adónak az [önálló tevékenységből](#) származó jövedelmekét.)

Mindemellett a kormányzat csökkentette a dán vállalatok kivettségét a [negatív kamatlábra](#), így nem kell negatív kamatot fizetniük, ha készpénzt helyeznek el a bankban. Különös tekintettel arra, hogy ennek az igénye az adóeltolások miatt megnőhet (a limitet felemelték 200 000 DKK-ról 10 millió DKK-ra a novemberig tartó időszakra). Emellett a dán központi bank 15 bp-tal -0,6 százalékra emelte az irányadó kamatot.

A kiemelten sérülékeny szektorok egyikének fő áldozatait, vagyis az utazási irodák is kedvezményekben részesülhettek. Dániában a kormány a Parlament támogatásával a Rejsegarantifonden útján új garanciarendszert nyit, amelynek

keretében lehetővé teszik az érintett utazásszervezőknek a vírus miatt törölt utazási csomagok fedezését, így az ügyfelek részére a pénzük visszatérítését. 1,5 milliárd DDK értékű garanciáról van szó. Korábban a visszatérítésekre csak akkor került sor, ha egy adott utazási iroda csődbe ment. A rendszer ideiglenes és olyan utazásokra vonatkozik, amelyeket a Külügyminisztérium korlátozásai befolyásoltak.

Dánia koronavírushoz való hozzáállása egyelőre eredményesnek tűnik, az ország időben cselekedett és tett meg szükséges intézkedéseket a fertőzések kordában tartása érdekében. Úgy tűnik, gazdasági oldalról tekintve is szépen vizsgálják az országot. A sikeresség fontos építőelemei továbbá a dán mentalitás, a hatalomban való bizalom és a közös ügy érdekében történő együttműködés képessége. Az ország rugalmasságát e területeken alátámasztja a 2019-ben a Global Resilience Index eredménye is, miszerint Dánia a [második legellenállóbb](#) országnak számít.

3.6.3. FINN ÉS NORVÉG INTÉZKEDÉSEK

Finnország legjelentősebb intézkedései:

- Hitelgaranciák a vállalatok számára (a GDP 4 százaléka értékben), leginkább a Finnvera, az állam finanszírozási és exporthitel-társaságán keresztül;
- A támogatások növelése (a GDP 0,1 százaléka értékben): a Business Finland közfinanszírozó ügynökség támogatási engedélyezési körét bővíti, hogy lehetővé váljanak az azonnali üzleti támogatási intézkedések;
- gyorsabb elbocsátási eljárások a csőd elkerülése érdekében (azaz a felmondási idő 14-ről 5 napra rövidül);
- a munkáltatói nyugdíjjárulékok ideiglenes csökkentése; és
- egyéb adóintézkedések.

A kormányzat összességében egy 400 millió euró értékű addicionális költségvetést jelentett be.

[Norvégiában](#) szintén a gazdaság valamennyi területére kiterjedő intézkedési csomagokat hirdettek meg.

A munkahelyek védelme kapcsán:

- az elbocsátásokkal járó költségek nagy részét a kormány viseli. A munkájukat veszített személyek bérének 100 százalékát a kormány fizeti az első 20 napra 600 000 NOK/év (nagyjából 20 millió HUF) értékig. 20 nap elteltével azok a személyek, akiknek a jövedelme legfeljebb 300 000 NOK/év, a bérük 80 százalékát kapják a kormánytól, míg az ennél magasabb jövedelemmel rendelkezők bérük 62,4 százalékát kapják, legfeljebb 600 000 NOK értékben.
- A munkanélkülivé váló emberek gyorsabban juthatnak pénzhez, ugyanis a NAV (Norwegian Labour and Welfare Administration) előre fizethet munkanélküliségi segílyt, így elkerülhető a hosszas adminisztráció.

Az adózás szempontjából:

- A 2020. március 20-tól október 31-ig tartó időszakra vonatkozóan 12 százalékról 8 százalékra csökkentették az „alacsony” ÁFA mértékét, amely magában foglalja a személyszállítást, a szállást és a kulturális ágazat egyes területeit.
- Az első ÁFA fizetési időszak határidejét 2020. április 14-től június 10-re, míg a második adófizetési határidőt 2020. április 15-ről szeptember 1-re módosították.
- A munkáltatói hozzájárulások befizetésének határidejét 2020. május 15-től augusztus 15-ig meghosszabbították.
- A [társasági adószabályok](#) módosítása történt oly módon, hogy a veszteségeket tapasztaló vállalkozások átcsoportosíthatják veszteségüket az előző évek adóköteles többletéhez.

További, vállalatokat érintő intézkedések:

- A kormányzat fedezi a fix költségek egy részét azon vállalatok számára, amelyek a koronavírus miatti intézkedések kapcsán kényszerültek bezárni.
- Azon vállalatok, akik legalább 30 százalékos visszaesést tapasztaltak a forgalmukban kompenzációt kaphatnak az államtól. A vállalati kompenzációs séma megközelítőleg 50 milliárd NOK-t tesz ki.

- Állami hitelgaranciák a Norwegian, SAS és más társaságok számára (6 milliárd NOK értékben).
- Kompenzációs séma a sport és kultúra területén (megközelítőleg 1 milliárd NOK értékben).
- Hitelek és állami hitelgaranciák az új bankhitelekre a kkv-k számára.

A monetáris politika terén:

- Norvégiában több lépésben kamatcsökkentést valósítottak meg: március 13-án 1,5 százalékról 1 százalékra, majd március 20-án további 75 bázispontos csökkentést végrehajtva 0,25 százalékra csökkentették az irányadó kamat értékét.

3.7. A SVÁJCI RECEPT

Svájc földrajzilag az egyik legközelebb fekvő állam az Európában kialakult első koronavírus gócponthoz, Lombardiához. Ez a sajátosság kirajzolódik a Covid-19 terjedésének irányán is. Az első megbetegedést [2020. február 25-én regisztrálták](#) az országban. Az államberendezkedésből s a kantoni rendszerből fakadóan az egyes korlátozó- és karantén intézkedések is eltérő ütemben kerültek alkalmazásra. A legdélebbi, s az olasz határhoz legközelebbi Ticino kantonban az első intézkedések már február 25-én bevezetésre kerültek, de a szövetségi kormányzat is hamar – február 27-28-án hozott különböző korlátozásokat. A rendkívüli helyzet bevezetésére [március 16-án került sor](#), mely ugyan [meghosszabbításra került április 26-ig](#), de ezzel párhuzamosan a korlátozó intézkedések lazítására vonatkozó lépcsőzetes terv is kidolgozásra került. A rendkívüli helyzet következtében a Szövetségi Tanács átfogó döntéseket hozhatott az ország egész területére nézve.

A koronavírus okozta gazdasági leállás, s az így kialakuló gazdasági visszaesés ellensúlyozására a szövetségi kormányzat gyorsan reagált, s az első gazdasági intézkedések bevezetésére március 13-án került sor. Ennek következtében a Szövetségi Tanács [10 milliárd svájci frankos fiskális segítségről](#) döntött a negatív gazdasági következmények ellensúlyozása érdekében. A bevezetett intézkedések

főképp a kis- és középvállalkozásokra, valamint a rövidített munkaidő támogatási programjának, azaz a Kurzarbeit elemeinek meghirdetésére koncentráltak:

- a rövidített munkaidőből fakadó bérkompenzációra szánt összeg legfeljebb 8 milliárd svájci frank, amelyet a munkanélküli-biztosítási alapok igényelhetnek;
- a rövidített munkaidőre történő várakozási időt egy napra csökkentették szeptember 30-ig, azaz a vállalkozások egynapos munkaleállást követően már folyamodhatnak a bérkompenzációért;
- a bérkompenzációs jog kiterjesztését kezdeményezték az ideiglenes munkaszerződéssel járó munkavállalók számára is;
- a krízis által különösen nagy mértékben érintett vállalatok számára 1 milliárd svájci frankos likviditási alapot hoztak létre;
- legfeljebb 580 millió svájci frankos garantált bankhitel áll rendelkezésre a kis- és középvállalkozások számára;
- 10 millió svájci frank áll rendelkezésre a garanciavállaló szervezeteknek a rendkívüli igazgatási költségek kezelésére;
- a kis- és középvállalkozások támogatásáról szóló törvény alapján elismert négy garanciavállaló szervezet további 1 millió svájci frank értékben vállalhat garanciát az adott vállalat méretétől függetlenül;
- a Swiss Global Enterprise által szervezett tevékenységek elmaradásának kompenzációjaként legfeljebb 4,5 millió svájci frank vehető igénybe.

A Szövetségi Tanács 2020. március 20-án [újabb gazdasági csomagról határozott](#), amelynek összértéke 32 milliárd svájci frankra tehető. Az intézkedések különböző gazdasági ágazatokat, s területeket érintettek:

- 20 milliárd svájci frankos szövetségi garanciaprogram a kkv-k likviditásának, s az áthidaló banki kölcsönök biztosítása érdekében;
- az egyéni vállalkozók és a krízis által számottevően sújtott vállalatok elhalaszthatják társadalombiztosítási járulék befizetéseiket;
- likviditási pufferek az adózás terén és a szövetségi beszállítóknál:

- az adózási fizetési határidők meghosszabbítása késedelmi kamat fizetése nélkül (a hozzáadott érték adóra, a vámokra, a speciális fogyasztási adókra és ösztönző adókra, valamint a közvetlen szövetségi adókra vonatkozik március 21. és december 31. között);
- az adósság-végrehajtási rendszerben [„jogi leállást” rendeltek el.](#)

A Kurzarbeit további bővítésének elemei:

- a március 13-án bejelentett támogatási program kiterjesztésre került a határozott idejű szerződéssel rendelkezőkre, valamint az ideiglenes munkavégzés céljából foglalkoztatottakra is;
- emellett a támogatási program elemei már elérhetők olyan munkavállalók számára is, mint például azon részvényesek, akik a társaság alkalmazottai vagy a házastárs és regisztrált élettárs melletti dolgozókra is;
- a korábbiakban egy napra mérsékelt várakozási időt megszüntették;
- a rövidített munkaidő támogatási programban való részvételnek nem feltétele a túlórák „lecsúsztatása”;
- az állásvesztés a gyakorlati képzésben résztvevők számára is jóváírható.

Egyéni vállalkozók:

- jövedelemkiesés miatti kompenzációt biztosítanak azon egyéni vállalkozók számára, akik a különböző vírus elleni védekező intézkedések miatt (iskolák bezárása, orvosilag előírt karantén, saját, önállóan irányított vállalkozás bezárása) veszítették el jövedelmüket, s még nem részesültek a korábbiakban kompenzációban vagy biztosításban;
- a rendelet a szabadúszó művészekre is vonatkozik, akik a kialakult járványügyi helyzetre való tekintettel nem tudták teljesíteni kötelezettségeiket;
- a jövedelemkompenzáció napidíjként kerül meghatározásra, amely a jövedelem 80 százalékának felel meg, de legfeljebb 196 svájci frank/nap lehet;

- emellett a karanténban lévő önálló vállalkozók kamatjellegű napidíjának száma 10-re, míg a gondozási feladatokat ellátó önálló vállalkozóké 30 napra korlátozódik.

Ágazati kompenzációk:

- Kultúra és kulturális tevékenységek
  - a kantonok mint illetékes közigazgatási egységek aktív bevonása;
  - a kulturális társaságok és kreatív szakember a szövetségi kormányzattól sürgősségi kamatmentes kölcsönöket kaphatnak, míg a kulturális szektorban dolgozó magánszemélyek vissza nem térítendő sürgősségi segílyt igényelhetnek;
  - az elhalasztott/lemondott kulturális események után 80 százalékos veszteségkompenzációra nyújtható igényt;
  - zenei és színházi egyesületek is kártérítésben részesülhetnek;
  - a teljes kompenzációs és veszteségminimalizáló program összértéke 280 millió svájci frank.
- Sporttevékenységek
  - 50 millió svájci frank visszafizetendő hitelt biztosítanak a profi sportszervezetek számára;
  - 50 millió svájci frank támogatást biztosítanak a tömegsportban résztvevő önkéntes szervezeteknek.
- Turizmus
  - az intézkedések 2020 februárja óta folyamatosak, amelyek kiterjednek az információs és tanácsadói tevékenységekre, s az áthidaló likviditási hitelek biztosítására;
  - a regionális politikai fejlesztésekbe történő 53 millió svájci frankos szövetségi kölcsön 60 százaléka az idegenforgalmi ágazatba fog bekerülni.

A koronavírus következtében a vállalati szférában kialakult likviditáshiány kezelésére áthidaló támogatási [programot hirdetett meg a szövetség kormányzat március 25-én](#) a kis- és középvállalkozások számára 20 milliárd svájci frank

értékben. A vállalkozások, amelyek igazoltan a járvány következményeként szorulnak áthidaló hitelre az éves forgalmuk 10 százalékáig igényelhetik a hitelt, de legfeljebb 20 millió svájci frank értékben. 500 ezer svájci frank értékhatárig a hitelek 100 százalékát a szövetségi állam biztosítja nulla százalékos kamattal. Az 500 ezer svájci frankot meghaladó értékhatár esetében a hitelt 85 százalékban a szövetségi állam, 15 százalékban pedig a hitelező bankja bocsátja rendelkezésre. Ez utóbbi szigorúbb banki felülvizsgálattal, s 0,5 százalékos kamattal jár. A program ugyanakkor nem vonatkozik az 500 millió svájci frankot meghaladó forgalommal bíró vállalatokra. A [Szövetségi Tanács április 3-i döntése](#) értelmében a hitelkeretet 20 milliárdról 40 milliárd svájci frankra növelik meg, amelyet döntést alátámasztja, hogy április 2-ig összesen már 14,3 milliárd svájci frank erejéig kötöttek hitelmegállapodásokat.

Április 8-án [a svájci kormányzat döntést hozott](#) egy újabb ágazat a légi közlekedés, s a légitársaságok likviditási támogatásáról. A szigorú feltételek mellett megvalósuló program állami garanciaként működhet, ahol a szövetségi kormányzat csupán másodlagos szereplő.

A koronavírus járvány okozta gazdasági problémák kezelésére hozott intézkedések finanszírozása érdekében a Szövetségi Pénzügyminisztérium a meglévő források mellett a rövidlejáratú [pénzpiaci adósságregisztráció fennálló állományának szintjét 6 millió svájci frankról 12 millió svájci frankra emelte](#).

A Svájci Nemzeti Bank (SNB) javaslatára a Szövetségi Tanács [március 27-én jóváhagyta az anticiklikus tőkepuffer deaktiválását](#), amely a bankok számára biztosítja a koronavírus-válság okozta gazdasági kihívások rugalmasabb kezelését. [Hat központi bank \(köztük az ECB, BoE és az SNB\) összehangolt](#) intézkedést vezetett be, amelynek eredményeként a dolláralapú likviditási csereügyeletek árfolyamát 25 bázisponttal csökkentették, míg az egynapos indexált swap (Overnight Indexed Swap – OIS) kamatláb +25 bázispont lett. Továbbá új, 84 napos lejáratú idejű amerikai dollár alapú eszközöket vezettek be. A fenti központi bankok a [7 napos lejáratú műveleteket is gyakoribbá teszik](#), s azokat a heti rendszerességről napi szintűre sűrítik. Emellett a Svájci Nemzeti Bank [elkötelezte magát a további expanzív monetáris politika mellett](#), amelynek keretében az irányadó kamatláb és a látra szóló betétek kamatlábát -0,75 százalékos szinten tartják. Az egyes bankok esetében a mentességi küszöbértéket 25-ről 30-ra emelték. Az SNB továbbá elkötelezett a devizapiaci intervenciók

alkalmazása mellett is a svájci frank túlzott felértékelődésének megakadályozása érdekében.

Az [SNB március 25-én bevezette](#) a COVID-19 refinanszírozási mechanizmust, amely a bankrendszer számára biztosít további likviditást annak érdekében, hogy az állami garanciával vállalt hitelek nyújtása zökkenőmentes legyen. A mechanizmusnak felső határa nincs. Hasonlóan pénzügyi szektort érintő intézkedés volt, hogy a [svájci Pénzpiaci Felügyeleti Hatóság \(FINMA\) döntésének értelmében](#) a bankoknak július 1-jéig lehetőségük van a tőkeáttételi mutató központi bank tartalék nélküli számítására, amely 20 milliárd svájci frank értékű plusz reálgazdasági likviditási forrást eredményezhet.

Megjegyzés: A [mentességi küszöb](#) a bankok kötelező tartalékkövetelményén alapul, mely küszöbértéket meghaladó esetben kerül felszámításra a negatív kamatláb az egyes betéti számlaegyenlegeknél

3.8. KELET-EURÓPAI MEGOLDÁSOK

3.8.1. ANTIVÍRUS PROGRAM A CSEH GAZDASÁG VÉDELME

Csehországban először az év szökőnapján, 2020. február 29-én [regisztrálták az első megbetegedést](#). A járvány terjedésének megelőzésére a cseh hatóságok igen korán, már január 30-án felfüggesztették a vízumok kiadását a kínai állampolgárok számára, illetve február 9-én leállították a közvetlen kínai repülőjáratokat. Március 10-én léptették hatályba [az első karanténintézkedést](#), megtiltva a 100 fő feletti rendezvényeket, amelyeket március 11-én az iskolák, majd másnap az üzletek, vendégházak, vendégházok, valamint sportrendezvények betiltása és a szükségállapot kihirdetése követett.

A [cseh kormány](#) idáig összességében kb. 1200 milliárd korona (kb. 44,4 milliárd euró) összeget fordított gazdaságvédelmi intézkedésekre, amelyből kb. 216 milliárd korona (kb. 8 milliárd euró) közvetlen támogatás és 951,5 milliárd korona (kb. 35,2 milliárd euró) bankkölcsönökre nyújtott állami garanciák formájában kerül felhasználásra. A csehek gazdaságvédelmi csomagjának mérete meghaladja a 2019. évi GDP-jük 20 százalékát. A járványtól érintett többi országhoz hasonlóan az intézkedések között munkaerőpiacot védő, vállalkozások likviditását javító, adózást könnyítő lépéseket is találhatunk.

A munkaerőpiacot védő intézkedések

A cseh gazdaság az elmúlt időszakban kiváló munkaerőpiaci mutatókkal rendelkezett. A munkanélküliségi ráta például tavaly mindössze 2 százalék volt, amely az Európai Unió [legalacsonyabb értéke](#). Nem véletlen, hogy a cseh kormány intézkedéseinek fókuszába már korán, [március 19-én a munkahelyek megőrzése került](#), amelynek érdekében az állam 100 milliárd korona (kb. 3,7 milliárd euró) összegű közvetlen támogatást nyújt a munkáltatók részére ([„Antivirus” program](#)). Ennek keretében az állam megtéríti a karantén alá helyezett munkavállalók járulékalapjának 60 százalékát. Azon munkáltatók számára, akik a működés leállása ellenére is fizetik munkavállalóik bérét, az állam megtéríti az ezzel kapcsolatos költségek 80 százalékát. Hasonlóan nagyvonalú támogatás jár rövidített munkaidő alkalmazása esetén: a bérköltségeket az állam elsőként a március 12. és április 30. közötti időszakra, majd meghosszabbítva május 31-ig vonatkozóan különböző mértékben téríti meg a rövidített munkaidő elrendelésének indokától függően. (1) A bérköltségek 80 százalékát térítik meg karantén vagy járványügyi zárlat esetén. (2) 60 százalékos megtérítés jár forgalomcsökkenés vagy munkaerőhiány miatt. A 6-13 éves gyermekek szülei részére gondozási díjat folyósítanak, kb. 1,9 milliárd cseh korona (kb. 70 millió euró) keretösszeggel. Az egyéni vállalkozók augusztusig mentesülnek a szociális egészségügyi járulékfizetési kötelezettségek alól, amelynek becsült költsége 15 milliárd korona (kb. 0,55 milliárd euró). A járvány miatt jövedelemkiesést tapasztaló egyéni vállalkozók 25 000 korona (kb. 925 euró) összegű egyszeri [támogatást kaptak](#).

Az adófizetés teljesítéséhez kapcsolódó könnyítések

A koronavírus-járvány az adófizetési kötelezettségek teljesítését is nehezíti. Egyfelől a gazdasági teljesítmény csökkenése visszaveti a bevételeket, amely erodálja az adófizetési képességet. Másfelől a bevezetett járványügyi intézkedések is nehézséget okoznak: elég, ha arra gondolunk, hogy akár kivitelezhetetlenné válhat a könyvelő vagy az adóhivatal felkeresése. Erre a helyzetre reagálva a cseh kormány számos adóeljárású könnyítést vezetett be: (1) a természetes és jogi személyek egyaránt 3 hónapos haladékot kaptak az adóbevallás elkészítéséhez. (2) Emellett a személyi jövedelemadóval kapcsolatos fizetési kötelezettségek is három hónapos elhalasztásra kerültek. A társasági adóval kapcsolatos fizetési kötelezettségek indokolt esetben szintén halaszthatók. (3) Nem kell megfizetni az

szja és a tao június havi adóelőlegeit. (4) Az ingatlanszerzési adó teljesítése is halaszthatóvá vált július végéig. (5) Végül, de nem utolsó sorban nem kerül sor szankcióra az adófizetési kötelezettségek késedelmes teljesítése, valamint az szja-hoz és tao-hoz kötődő adóbevallások késedelmes leadása miatt.

A vállalkozások likviditását segítő intézkedések

A vállalatok számára a kormány a Cseh-Morva Garancia és Fejlesztési Bank ([CMZR](#)) útján létrehozott 10 milliárd cseh korona (kb. 370 millió euró) keretösszegű [kamatmentes kölcsönök nyújtására felhasználható alap](#) (COVID I Alap) kimerülését követően létrehozta a COVID II Alapot további 30 milliárd korona (kb. 1,1 milliárd euró) keretösszeggel, illetve [előkészítés alatt áll](#) a COVID III segélyprogram is, amelynek keretösszege a tervek szerint 40 milliárd korona (kb. 1,5 milliárd euró) lesz. Így összességében mintegy 3 milliárd eurónyi kamatmentes kölcsönt igényelhetnek a vállalatok fizetési nehézségeik áthidalására. Mivel ezeket az alapokat az ország legfejlettebb régiójában, a fővárosban nem lehet felhasználni, ezért ott [COVID Prága](#) néven 600 millió korona (kb. 22,2 millió euró) összegű hitelkeretet hoztak létre az egyéni vállalkozók és a kkv-k részére. A nagyvállalatok számára külön 330 milliárd korona (kb. 12,2 milliárd euró) értékben hitelgarancia keretet hoztak létre. Emellett az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium javasolja több milliárd korona értékű uniós forrás átcsoportosítását a kkv-k támogatása érdekében, amelynek keretében a CMZR által nyújtott kezesség révén hozzáférést biztosítana a kereskedelmi bankok pénzügyi eszközeihez.

További intézkedések

A cseh kormány az eddig felsoroltak mellett számos módon próbál támogatást, illetve segítséget nyújtani a gazdaság újraindulásához. Meghirdetésre került a fejlesztések elősegítésére az „[Emelkedj cseh!](#)” program, amelynek minimális összege vállalatonként félmillió korona lehet. Az „[Ország a jövőért](#)” stratégiai terv alapján a kkv-k innovációi támogathatók, maximum 25 millió korona értékben. Az adósok törlesztési moratóriumot kérhetnek október 31-ig. Szintén az adósok védelmében május végéig kilakoltatási moratórium érvényesül a bérleti díjat fizetni nem tudó albérlők részére. Augusztusig pedig a hitelezők nem kérelmezhetik fizetésektelenségi eljárások megindítását gazdasági társaságokkal szemben.

Makrogazdasági szempontból szintén fontos lépések, hogy a kormány az idei évre tervezett 40 milliárd koronás [költségvetési hiányt két lépésben 300 milliárd koronára emelte](#), valamint a [Cseh Jegybank 1 százalékra csökkentette az irányadó repo kamatlábát](#).

Visszaút a járványból

Megállapítható, hogy a régió országaihoz képest Csehországban viszonylag korán és gyors ütemben terjedt el a járvány. Ugyanakkor kedvező, hogy az azonosított új fertőzöttek számának trendje április eleje óta határozottan csökken, amelynek köszönhetően április 13-tól az aktív esetek száma is csökkenést mutat. Mindezekre alapozva a cseh kormány már április elején [öt fázisból álló járványügyi enyhítési tervet](#) mutatott be, amely remélhetőleg a lefojtott gazdaság számára is fellélegzést fog hozni. Ennek első részeként egyes kisebb boltok nyithattak újra április 7-től, majd a tervek szerint június 8-tól, az utolsó fázisban minden vállalkozás újraindulhat, közöttük az éttermek, bárók és a szállodák is.

3.8.2. A LENGYEL VÁLSÁGKEZELÉS

Lengyelországban [2020. március 4-én igazolták](#) egészségügyi tesztek során az első koronavírus által érintett esetet. Az első korlátozó intézkedések bevezetésére gyorsan már [március 12-én](#) sor került. A gazdasági leállást követő fokozatos újraindítás ugyanakkor [április 20-án kezdődött meg](#). A korlátozó intézkedések feloldása négy szakaszban történt meg, melynek utolsó, negyedik fázisának megkezdésére [május 30-án került sor](#).

A lengyel kormányzat a COVID-19 járvány hatásainak kezelése érdekében 5 pillére épülő gazdaságvédelmi válságkezelési pajzsot [jelentett be március 19-én](#). [Az öt pillér elemei](#): (1) a munkavállalók biztonságának biztosítása – 30 milliárd PLN; (2) a vállalkozások finanszírozása – 74,2 milliárd PLN; (3) egészségügyi intézkedések – 7,5 milliárd PLN; (4) a pénzügyi rendszer erősítése – 70,3 milliárd PLN, valamint (5) az állami befektetési program – 30 milliárd PLN. [Utóbbi pillér](#) hivatott ellensúlyozni a válság okozta beruházás-visszaesés gazdasági hatásait. Ennek keretében az állam olyan területeken, mint a például az infrastruktúra, az energiaszektor átalakítása, a digitalizáció, a környezetvédelem, a biotechnológia és a gyógyszeripar aktív szereplőként lép fel.

A munkaerő-piaci intézkedések a munkajövedelemre vonatkozó és a társadalombiztosítási járulékfizetésekhez kapcsolódó támogatások formájában merültek fel. A március végén bejelentett intézkedések értelmében [abban az esetben vehető igénybe a foglalkoztatás társfinanszírozására vonatkozó támogatások](#), ha az árbevétel csökkenése legalább 15 százalék (a 2020. januárt követő két hónap összes értékesítési bevétele az előző év ugyanezen két hónapjához viszonyított arányában) vagy legalább 25 százalék (az adott hónap teljes forgalmának aránya az előző hónaphoz viszonyítva 2020. január 1-je után). A támogatások mértékét tekintve a gazdasági leállás esetében a minimálbér 50 százalékának megfelelő támogatásban részesülhet a vállalat, míg csökkentett munkaidő alkalmazása esetében (melynek mértéke 20 százalékkal, de legfeljebb a felével csökkenthető) a munkavállaló fizetésének feléig kaphat támogatást (de az előző negyedévhez viszonyított átlagbér maximum 40 százalékáig). Emellett mindkét esetben három hónapig átvállalásra kerülnek a társadalombiztosítási hozzájárulási fizetések is. Továbbá [három kategória](#) alapján kiegészítő támogatás igénybevétele is van lehetőség.

A munkahelyek védelmét célzó intézkedések keretében azon egyéni vállalkozók és a 9 fő alatti foglalkoztatottal bíró mikrovállalkozások kaptak 3 hónapra teljes társadalombiztosítási hozzájárulás fizetési mentességet, akik jövedelme nem éri el az [átlagbér 300 százalékát](#). Április elejétől a 49 fő alatti kisvállalkozások esetében az állam 3 hónap erejéig átvállalja [a társadalombiztosítási hozzájárulás járulékfizetési kötelezettségének 50 százalékát](#). Azon [polgári jogi szerződés formájában foglalkoztatottak és az egyéni vállalkozók számára](#), akik szerződésben álltak 2020. február 1-je előtt 2000 PLN leállási támogatást igényelhetnek (abban az esetben ha az előző hónaphoz képest a jövedelmük legalább 15 százalékkal csökkent, s az nem haladja meg a 2020-ra előrevetített átlagbér 300 százalékát). Ez további bővítésre került a [legújabb intézkedések](#) eredményeként. Emellett a negatív hatások kezelése érdekében a krízis által sújtott vállalatoknál [rugalmasabbá tették a munkaidő-szabályozást](#), mely érinti a munkavállalók napi és heti pihenőidejét.

A likviditás biztosítása és a forrásokhoz való könnyebb hozzájutás érdekében a kormányzat a BGK-val (Bank Gospodarstwa Krajowego) együttműködve a vállalkozások számára hitelgarancia programot és kamattámogatási intézkedéseket [vezetett be](#), melyek megkönnyítik a hitelfelvételt és a hitel

visszafizetésének biztosítását segítik elő. A Lengyel Fejlesztési Alap ([Polski Fundusz Rozwoju](#)) a vállalkozások pénzügyi likviditásának, s a munkahelyek megőrzésének érdekében [100 milliárd PLN összegben biztosít forrásokat](#) a Pénzügyi Pajzs program keretében, melyből 60 milliárd euró vissza nem térítendő támogatás formájában valósul meg.. Az összeg megoszlás szerint 25 milliárd PLN a mikrovállalkozások (működési költségek finanszírozására), 50 milliárd PLN a kis- és középvállalkozások, míg 25 milliárd PLN a nagyvállalatok támogatására fordítható. A nagyvállalatok esetében a program keretei között három finanszírozási forma érhető el: [likviditási finanszírozás, kedvezményes finanszírozás és beruházási finanszírozás](#). Továbbá a mikrovállalkozások számára 5000 PLN erejéig lehetőségük van [kedvezményes hitelhez jutni](#) a válságellenes pajzs elemeként. Emellett a kis- és középvállalkozások támogatására [400 millió PLN került elkülönítésre](#), melynek keretében az egyes vállalkozások legfeljebb 6 év hiteltörlesztési futamidővel maximum 15000 PLN kedvezményes hitelhez juthatnak egészen az év végéig.

A lakossági ingatlan- és fogyasztási kölcsönök, valamint a vállalati kölcsönök esetében [biztosítják](#) azok visszafizetésének 3 hónappal történő elhalasztásának lehetőségét. Emellett a fogyasztási kölcsönöknél mérsékeltek a hitelköltség mértékét is. A krízis következtében pénzügyi nehézségekbe ütköző vállalatok több időt kapnak a likviditási problémák elhárítására a [csődeljárási határidő elhalasztásával](#).

A kulturális ágazat számára [külön támogatási programot](#) hoztak létre, mely magában foglalja a munkavállalók bérének állami fedezését, valamint különböző speciális támogatási programokat is, melyek többek között például kiterjednek a művészeti tevékenységek digitális csatornákon történő bemutatásának ösztönzésére is. A vasúti szállítás terén mutakozó bevételekiesések kompenzálására [több részből álló támogatási programot hoztak létre](#), melyek egyik eleme az állami költségvetésből (600 millió PLN) biztosít forrást, míg kiegészítő támogatási formájában a COVID-19 Megelőzési Alapból (900 millió PLN) is van lehetőség a vasúti ágazat számára támogatáshoz jutni. Az idegenforgalmi ágazat likviditási problémáinak enyhítése érdekében az elmaradt rendezvények utáni [visszafizetési kötelezettség határidejét 180 napra emelték](#). A mezőgazdaságban dolgozó gazdálkodók és családtagjaik amennyiben karanténba

kerülnek vagy a kialakult járvánnyal kapcsolatosan hosszabb kórházi ellátásra szorulnak, úgy a [minimálbér 50 százalékának megfelelő összegre számíthatnak](#).

A kiskereskedelmi adófizetés felfüggesztésre került a [2020. július-december](#) közötti időszakra. Emellett a [települések az üzleti célú tevékenységek folytatása](#) során esedékes ingatlanadó befizetése esetében mentességet vezethetnek be, s meghosszabbíthatják a részletfizetési határidőt. [További adózáshoz kapcsolódó intézkedés](#) volt a számos esetben alkalmazott határidő-meghosszabbítás (pl. a pénzügyi beszámolás dátuma), valamint a hozzáadott érték adókulcsok új mátrixának bevezetését érintő elhalasztás is. Az év során elszenvedett veszteségek kezelése érdekében [megteremtették a lehetőséget](#) – bizonyos feltételek teljesülése esetén – a CIT és PIT adófizetők számára, hogy azok a 2019. évi működési bevételekből levonásra kerüljenek (abban az esetben, ha az idei évi bevételek nem érik el a 2019. évi bevételek 50 százalékát).

A Lengyel Nemzeti Bank [március 17-én](#) 50 bázisponttal csökkentette az irányadó kamatot. Emellett intézkedései részeként a kötelező banki tartalékrátát 3,5 százalékról 0,5 százalékra mérsékelte. Ezt követően [április 8-án](#) az irányadó kamat további 50 bázispontos csökkentésre került sor. Továbbá a jegybank bejelentette, hogy folytatja a repo ügyleteket a bankszektor likviditásának fenntartása érdekében, valamint a [másodlagos piacokon állampapírok és állam által garantált értékpapírok vásárlásába kezd](#). Emellett a [május 28-i kamatdöntés további csökkentésre került sor, s így jelenleg az irányadó kamatláb 0,10 százalék](#).

3.8.3. SZLOVÁKIA VISSZAVÁG

Szlovákiában először 2020. március 6-án [regisztrálták az első megbetegedést](#). Március 8-án a fővárosi régióban felfüggesztették az oktatást a gimnáziumokban, március 10-től megtiltották a rendezvények tartását valamint március 12-én [hirdették ki a vészhelyzetet](#).

A szlovák kormány mindezedáig három nagy, [lex corona](#)-nak hívott csomagban hozott gazdaságvédelmi intézkedéseket. Hasonlóan a járványtól érintett többi országhoz az intézkedések között munkaerőpiacot védő, vállalkozások likviditását javító, adózást könnyítő lépéseket találhatunk.

Munkaerőpiacot védő intézkedések

A foglalkoztatás fenntartáshoz 2 milliárd euró értékben bértámogatásokat hagytak jóvá, amely lehetővé teszi a vállalkozások bérköltségei egy részének (beleértve a munkáltatói társadalombiztosítási járulékokat) megtérítését, amennyiben a cégek vállalják, hogy nem bocsátják el munkavállalóikat. A kompenzáció azon munkáltatók számára jár, akik megőrzik a munkahelyeket annak ellenére, hogy ideiglenesen szüneteltetik vagy csökkentik gazdasági tevékenységüket. Az intézkedéseket azóta már az Európai Bizottság is jóváhagyta. A csomag az alábbi intézkedéseket foglalja magában:

- A vírus miatt leállásra kényszerült vállalatok dolgozóinak bérét 80 százalékban az állam átvállalja maximum havi 880 euró/fő mértékig.
- Kompenzáció kérhető azon munkavállalók számára, akiknek a munkáltató oldalán felmerülő akadály miatt a bevétele lecsökkent. Ezen támogatásra a vállalkozásokon keresztül lehet pályázni maximum havi 200 000 euró értékben havonta, amely az Európai Szociális Alap finanszírozásában valósul meg.
- Azon vállalkozások elhalaszthatják 3 hónapra az egészségügyi és társadalombiztosítás járulék megfizetését, amelyek dolgozói az állami intézkedések miatt nem állhatnak munkába.
- A munkáltatók márciustól májusig mentesülnek a TB járulék fizetési kötelezettség alól az 540 eurónál kevesebb jövedelemmel rendelkező munkavállalók esetében.
- Az egyéni vállalkozók számára az árbevételben történt visszaesés mértékével megegyező kompenzáció érhető el legfeljebb havi 540 euró összegig.
- Azok az egyéni vállalkozók, akik a vészhelyzet kihirdetése idején nem rendelkeztek jövedelemmel átalány hozzájárulást kaphattak a jövedelemszerző tevékenységből származó jövedelem pótlására 2020 márciusában 105 euró, áprilisában és májusában 210 euró összegben.
- Nemcsak a meglévő munkahelyek megvédése áll a szlovák kormány politikájának fókuszában, hanem újak teremtése is. A Gazdasági Minisztérium saját hatáskörben történő döntéssel felgyorsítja a befektetési támogatások odaítélését, rugalmasabbá teszi az ügyintézkedést. Mindazonáltal a közvetlen támogatásoknál a munkahelyteremtés mellett fontos szempont lesz a projekt által képviselt hozzáadott érték is.

Adófizetés teljesítéséhez kapcsolódó könnyítések

A munkaadók bizonyos adó- és járulékfizetéseket késleltethetnek, amennyiben az árbevételük 40 százalékkal visszaesett a járvány következtében. A jövedelemadó-előleg késleltetése elérhető a jogi és természetes személyek számára is. Szintén kedvező változtatás, hogy az adóbevallások beküldésének határideje június 30-ra módosult.

Vállalkozások likviditását segítő intézkedések

Az egyéni vállalkozók és a kkv-k számára a működőképesség és a foglalkoztatás fenntartásához áthidaló hitel vált elérhetővé 1,2 millió euróig, kedvező feltételekkel. A hitel futamideje négy év, 4 százalékos kamattámogatás mellett egy éves halasztott fizetési lehetőséggel. [Szlovák Fejlesztési és Garancia Bank](#) szintén kínál hitelt maximum 350 millió euró értékben a működési költségek finanszírozására, amelynek futamideje maximum 3 év, egy éves halasztott fizetéssel. A vállalatok likviditási helyzetét állami garanciavállalási programok is segítik. A „[Koronaellenes garanciaprogram](#)”-ra a Slovak Investment Holding 38 millió eurót különített el, miközben az ehhez kapcsolódó forrásallokáció további 57 millió eurót jelent.

További intézkedések

Hasonlóan Magyarországhoz, Szlovákia is bevezetett 9 havi hiteltörlesztési moratóriumot, mind a természetes személyek, mind a vállalkozások számára, amely összességében 800 millió euró értékű törlesztési kötelezettséget érint. Az áthidaló hitelek esetében 1 éves tőke- és hitelfizetési halasztás vehető igénybe. Szintén fizetési moratórium lépett életbe a bérleti díjakra, az 2020. április 1-től június 30-ig tartó időszakra.

A járványügyi intézkedések miatti kárpótlásul a karanténban levő, beteg hozzátartozót ápoló, vagy az köznevelési intézmények zárva tartása miatt otthon levő szülők a fizetésük 55 százalékát megkapják az államtól, karantén miatti betegszabadság formájában. A szülők, akik az iskolabezárás miatt kénytelenek voltak otthon maradni gyermekeikkel, napi 36 eurót kapnak, ami az első 11 napban a munkáltató által kerül kifizetésre, viszont a 12. naptól az állam állja a költségeit.

Előrehaladott járványügyi enyhítések

Szlovákia azon országok közé tartozik, amely sikeresen és relatív gyorsan fékezte meg a járványt. Ennek köszönhető, hogy már igen korán megkezdte a [járványügyi intézkedések lazítását](#). Ezt több, eredetileg két hetes közönként tervezett lépésben tette meg a kormány. Első körben április 22-től a kisebb alapterületen működő üzletek és szolgáltatások nyithattak meg. Május 6-án a kormány egyidejűleg léptette érvénybe az enyhítések második és harmadik fázisát, amivel lehetővé tették a nagyobb alapterületen működő üzletek és szolgáltatások, a kisebb bevásárlóközpontok, a kültéri sportpályák, a rövid távú szállást nyújtó intézmények megnyitását, és engedélyezték az istentiszteleteket, illetve kinyithattak az éttermek és bárók teraszai is. A negyedik szakaszban, május 20-tól pedig megnyithattak a mozik, az uszodák, a bevásárlóközpontok és a sportlétesítmények.

3.8.4. MAGYAR VÁLSÁGKEZELŐ AKCIÓPROGRAM

Magyarországon először 2020. március 4-án, két hazánkban tanuló iráni diák esetében [regisztrálták az első megbetegedést](#). A magyar hatóságok még jóval a vírus Magyarország területén való felbukkanása előtt megkezdtek a felkészülést: [január 31-én ült össze](#) először a Koronavírus-fertőzés Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs. A kormány március 11-én rendkívüli jogrendet, veszélyhelyzetet [hirdetett ki](#) az ország teljes területére a koronavírus-járvány miatt.

A vírus terjedésének visszaszorítására tett egészség- és járványügyi rendelkezések mellett a parlament és a kormány több lépésben, számos, a járvány kedvezőtlen gazdasági kihatásait mérséklő intézkedést is hozott. Az intézkedések között – hasonlóan más, járványtól érintett országokhoz - munkaerőpiacot védő, vállalkozások likviditását javító, adózást könnyítő lépéseket találhatunk.

A *Gazdaságvédelmi Akcióterv* [első szakaszának intézkedései](#) közül a legfontosabbak a háztartások és vállalatok likviditását elősegítő intézkedések voltak: a hitelmoratórium (felfüggesztésre került a magánszemélyek és vállalkozások 2020. március 18-ig megkötött hiteleinek tőke- és kamatfizetési kötelezettsége 2020 végéig), a fogyasztási hitelek teljes hiteldíjmutatójának a jegybanki alapkamat +5 százalékában történő maximalizálása, illetve az adó és járulékfizetéshez köthető könnyítések. Ez utóbbi többek között magába foglalja a leginkább érintett ágazatokban a munkáltatói és nyugdíjjárulék elengedését, a munkavállalók járulékának csökkentését, a kisadózó vállalkozások tételes

adójának (kata) mentességét több mint 81 ezer kisvállalkozó esetében, a turizmusfejlesztési hozzájárulás elengedését június 30-ig.

2020. április 4-én [felállításra került](#) a *Járványügyi, gazdaságvédelmi és újrarendítési alap*. A Kormány átcsoportosított a tárcáktól összesen 1345 milliárd forintot, ami a gazdaság védelmére és újrarendítésére létrehozott alapon áll rendelkezésre. A járvány elleni védekezési alapon 663 milliárd forintot biztosítanak. Ezt követően április elejétől kezdve léptek életbe a Gazdaságvédelmi Akcióterv második szakaszának intézkedései, amelynek kiemelt kormányzati célkitűzése a magas foglalkoztatás fenntartása („[amennyi munkahelyet a vírus tönkretesz, annyi munkahelyet hozzunk létre](#)”).

Munkaerőpiac védelme

A termeléses csökkenés idejére a kormány 3 hónapra bértámogatást biztosít, amely a kieső munkaidőre járó arányos nettó berrész 70 százaléka. A bértámogatás mértéke a kieső munkaidő nagyságától (15-75 százalék). Eddig [több mint 130 ezer munkavállaló esetében igényelték bértámogatást](#). A mérnöki és kutatás-fejlesztési munkakörben dolgozók esetén legfeljebb 3 hónapra 40 százalékos bértámogatást biztosít a kormány. Eddig 574 vállalat több mint 10 ezer munkavállalóra vonatkozóan nyújtott be ez irányú kérelmet.

A [High-tech és Zöld szuperkonstrukció](#) keretében 70 százalékos támogatásintenzitású felhívásra pályázhatnak magyarországi kkv-k hatékonyságnövelő fejlesztéseik megvalósításához. A vállalkozások munkavállalónként 1-9 fő között 1,5 millió forintot, 10-49 fő között 1 millió forintot, míg 50-249 fő között 500 ezer forint kaphatnak, azzal a feltétellel, hogy megtartják munkavállalóik 90 százalékát. A munkavállalóikat megtartó cégek számára technológiafejlesztésre, környezetvédelmi és energiahatékonysági beruházásra összesen több százmilliárd forintnyi keretösszeggel jelennek meg pályázatok.

A rugalmasan alkalmazható 24 hónapos munkaidő keret bevezetése szintén a munkahelyek megtartását segítheti elő.

Adókönyvitések és adminisztratív terhek további csökkentése könnyíti a vállalkozások helyzetét, így segítve a munkahelyek megőrzését. Így például a szociális hozzájárulási adó mértéke 17,5 százalékról 15,5 százalékra csökken 2020. július elsejétől, amely fél év alatt 160 milliárd forintot hagy a

vállalkozásoknál. 12 százalékról 11 százalékra csökken a kiva kulcsa, amely 10 milliárd forintot hagy több mint 50 ezer kisvállalkozásnál jövőre. Mintegy 600 ezer céget érint, hogy a társasági és iparűzési adók bevallását és befizetését szeptember 30-ig lehet megtenni.

80 milliárd forintos keretösszeggel munkahelyteremtő bértámogatás indult, amely 70 ezer ember munkába állását segíti. A 6 hónapos bértámogatás mellé 3 hónap továbbfoglalkoztatást várnak el a vállalkozásoktól, a programban részt vevő munkavállalóknak így 9 hónapig biztosítottá válik a foglalkoztatása.

A vállalati leállásokra reagálva online képzések kezdődnek távoktatási formában. A képzések tandíjainak 95 százalékát átvállalja az állam, az állást keresők kamatmentes felnőttképzési diákhitelre jogosultak. Az egyetemi hallgatók egyszeri, szabad felhasználású, 500 ezer forint összegű, kamatmentes diákhitelt igényelhetnek. 75 ezer nyelvvizsga hiányában középfokú végzettséget igénylő munkakörben elhelyezkedett munkavállalót mentesítünk a nyelvvizsga kötelezettség alól, minden hallgatót, aki 2020. augusztus 31-ig sikeres záróvizsgát tett.

Gazdasági ágazatok védelme, likviditási helyzetük javítása

A turizmus Magyarországon kiemelten fontos ágazat. A szektorban mintegy 200 ezer ember dolgozik, a GDP több mint 8 százalékát állítják elő és több mint 10 millió ember veszi igénybe a szolgáltatásaikat. Ezért felfüggesztésre kerül az idegenforgalmi adó december 31-ig. 4 százalékra csökken a SZÉP-kártya adója június 30-ig, a keretösszeg 800 ezer forintra nő a versenyszférában, 400 ezer forintra pedig a közszférában. Fejlesztési, felújítási hitelprogramok és támogatások indultak a turizmusban, a turizmus védelmének programjára 600 milliárd forintot biztosít a kormány.

Új építőipari projektek indulását segítheti az 5 százalékos áfa alkalmazása a rozsdavezetékben épülő új lakások esetében.

A vállalatok likviditást javítja, hogy felgyorsításra kerülnek az áfavisszaigénylések, normál adózók esetében 75 napról 30 napra, megbízható adózóknál 30 napról 20 napra. Az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszerben bevezetésre kerül a biztosíték alóli mentesség.

A [külföldi felvásárlásoktól védené meg a Kormány](#) stratégiai ágazatokban (többek között az energia, a közlekedés, a kommunikáció, a pénzügy, a hitel és a

biztosítás, az idegenforgalom, a vegyipar, a kereskedelmi létesítmények stb.) működő magyar cégeket.

Az elkövetkező három évben 315 milliárd forint értékű beruházás valósulhat meg a nagyvállalati beruházási támogatás keretében. A program idei keretét 40 milliárd forintra emelték.

A Gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program keretében 310 milliárd forint vissza nem térítendő forrást és 110 milliárd forint 0 százalékos hitelt állít a gazdaságvédelemi akcióterv szolgálatába.

Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai megújulásához kapcsolódó fejlesztéseket támogató két pályázati felhívás jelent meg több mint 50 milliárd forint keretösszeggel. A támogatásból új eszközök, gépek szerezhetők be, továbbá új technológiai rendszerek és kapacitások alakíthatók ki. A vállalkozások által igényelhető támogatás 5-153,5 millió forint, a támogatás maximális mértéke az összes elszámolható költség 70 százaléka.

A [Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap 145 milliárdos](#) keretösszegéből több mint 53 milliárd forint értékben nyílnak meg kiírások, melyek a munkahelyteremtést, a meglévő munkahelyek megőrzését és kiemelten a kkv-k kutatás-fejlesztési, innovációs képességének erősítését szolgálják.

A munkaadók védelmében [vállalati likviditást segítő hitelgarancia- és tőkeprogramokat](#) hirdettek, ezek a gazdasági visszaeséstől és a külföldi felvásárlásoktól is megvédhetik a magyar tulajdonú vállalatokat. A kedvező kamatozású vállalati hitelek összege csaknem 2 ezer milliárd forint, 500 milliárd forintos állami garanciavállalással: a Magyar Fejlesztési Bank 1490 milliárd forint keretösszegnyi hitel, garancia és tőke programjai, melyek a kkv-k és a nagyvállalatoknak számára is elérhetőek, valamint az Eximbank kárenyhítő programcsomagja, mely pénzügyi megoldásokat kínál exportőröknek és beszállítóknak. A Széchenyi kártya program négy újonnan kifejlesztett hitelterméket fejlesztett ki, amelyek megcélzott módon segítik a mikro-, kis- és középvállalkozások likviditását.

Kedvezményes források állnak rendelkezésre április végétől a [Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogram Hajrá](#) keretében is, amely a kkv-szektor számára nyújt kedvező és kiszámítható kamatozású forrást a munkahelyek és termelési

kapacitások megtartásához, illetve beruházásaik finanszírozásához 1500 milliárd forintnyi összegben.

3.8.5. ROMÁNIAI VÁLSÁGKEZELÉS: ERŐLTETETT FOGLALKOZTATOTTSÁG

Romániában először 2020. február 26-án regisztráltak [megbetegedést](#). Március 16-án léptették életbe a szükségállapotot mint karanténintézkedést, amelyet [május 16-ával](#) oldanak fel fokozatosan.

A hitelpiacon lehetővé vált a [hiteltörlesztés](#) 9 hónapra történő felfüggesztésének igénylése mind a magánszemélyek, mind a vállalkozások esetében. A likviditási intézkedések között hozott létre a román kormány egy állami garanciavállalású, kedvezményes kamatozású hitelprogramot a kis- és középvállalkozások megsegítésére, amely működési és fejlesztési célokra is igényelhető, amennyiben a pályázó cég vállalja, hogy nem bocsájtja el a munkavállalóit. A háztartások likviditását szolgálja, hogy a lakossági fogyasztók [közműdíjainak](#) megfizetése három hónapra felfüggeszthető és csak 12 hónap alatt kell utólag megtéríteni. A hitelintézkedések mellett a román jegybank [kamatot csökkentett](#).

Adózás terén az első lépések között volt, hogy halaszthatóvá vált az [önkormányzati adók](#) befizetése. A vállalatok likviditását célzó további intézkedés, hogy az állam elengedi a [késedelmi kamatot](#) és az adóbírságot annak az adótartozással bíró cégnek, amelyik év végéig rendezi az adótartozását. A [TB-járadékok](#) megfizetése is halaszthatóvá vált háromhónapos csúszással és az utólagos megfizetés 12 hónapra elteríthető.

A kormányzati intézkedések erőforrás szempontjából szinte egyetlen dologra összpontosítanak, nevezetesen arra, hogy elkerüljék a munkavállalók tömeges elbocsájtását és így a háztartások jövedelemkiesését. A román munkaügyi kategóriák között létezik a kényszerszabadság, másnéven a felfüggesztett munkaszerződés. Az állam [átvállalja](#) a kényszerszabadságra küldött dolgozók [bérének 75 százalékát](#), úgy, hogy az legfeljebb az országos bruttó átlagbér 75 százaléka lehet. Ezt utóbb a szükségállapoton túli időre is kiterjesztették. Ez az intézkedés ahhoz az érdekes munkaügyi megoldáshoz kapcsolódik, hogy Romániában elbocsájtás helyett a cégek tömegesen felfüggesztik a munkaszerződést, ami nagyjából azt jelenti, hogy a munkavállalók fizetés nélküli tartalékba kerülnek, mégis kapnak támogatást az államtól, egyfajta

kapun belüli munkanélküliséget hozva létre. Ennek következtében áprilisi elejére a felfüggesztett munkaszerződésű munkavállalók száma meghaladta az [1 millió](#) főt. A munkanélküliségi statisztikában megjelenő, munkanélkülivé vált elbocsájtottak száma azonban április végére is csak [270 ezerrel nőtt](#) március közepéhez képest.

A munkaerőpiaci támogatások erősen megterhelik az [államháztartást](#), jelentős hiánycélemelkedést eredményezve. A fiskális mozgástér szűkösségét mutatja, hogy Románia a válságkezelés elején nemzetközi hitelt is igénybe vett: [400 millió eurót a Világbanktól](#) (ami nagyságrendileg a 2019-es [román GDP](#) 0,2 százaléka). A fiskális lépéseknek szűk keretet szab, hogy a [Moody's](#) és a [Fitch](#) rontotta a román állampapírok minősítésének kilátását április második felében. Ezzel együtt májusban újabb [államkötvények kibocsájtását](#) jelentette be a miniszterelnök. Számíthat továbbá Románia arra is, hogy részesülhet az [EBRD Szolidaritási Csomagjából](#), aminek felhasználásáról azonban egyelőre nincs hír.

A munkaerőpiaci igyekezetet mutatja a munkaerőexportra irányuló intézkedés is. A román gazdaság számára nem elhanyagolható a külföldön dolgozók által hazautalt jövedelem és foglalkoztatási szempontból is jelentős munkaerőt köt le. Ezért a román kormány több lépést is tett azért, hogy a kényszerűen hazatért román állampolgárok újra visszakerülhessenek a nyugati [idősgondozásba](#) és az [idénymunkát](#) igénylő [mezőgazdasági](#) ágazatokba.

3.8.6. NEHEZÍTETT PÁLYÁN A SZERB, HORVÁT ÉS SZLOVÉN VÁLSÁGKEZELÉS

Horvátországban 2020. február 25-én regisztrálták az első koronavírusos esetet, mégpedig egy Olaszországból érkezett beteg tesztje lett pozitív Zágrábban. Szlovéniában és Szerbiában egy bő héttel később, március 4-én és 6-án jelentették az első regisztrált fertőzést: a szlovén esetet egy Olaszországból érkezett marokkói fertőzöttre vezették vissza, a szerbet pedig arra a 43 éves helyi férfira, aki Budapesten járt a megelőző napokban és ott kaphatta el a betegséget. A fenti három ország közül kettő is „nehezített pályán” küzdött meg az önmagában is elég riasztó járvánnyal. Horvátország helyzetét az nehezítette, hogy március 22-én Zágráb az utóbbi másfél évszázad legnagyobb [földrengését élte át](#), ami bizonyosan nem könnyítette meg az ekkorra már bevezetett távolságtartási szabályok betartását és betartatását. Szlovéniában az jelentett többletkihívást, hogy az első

eset regisztrálására mindössze egy nappal azt követően került sor, hogy Janez Janša elfoglalta a miniszterelnöki széket, azaz egy teljesen új kormánynak kellett a kihívással szembenéznie.

Aleksandar Vučić szerb elnök 2020. március 15-én hirdette ki a rendkívüli állapotot, 2020. március 20-tól pedig a kormány bejelentette a koronavírus járvány hatásait ellentételezni hivatott gazdasági csomagot, amelynek a fő célja a gazdasági szereplők, kiemelten a kis- és közepes vállalatok likviditásának biztosítása volt. A kkv-szektor érintettsége kiemelkedő, egy márciusi felmérés szerint a kkv-k 85 százalékát negatívan érinti a járvány, illetve az abból adódó gazdasági válság. A szerb gazdaságot a beszállítói láncok felbomlása mellett a hazai és külföldi beruházások visszaesése is érzékenyen érinti. A gazdasági mentőcsomag összértéke 5,1 milliárd euro volt, ami a szerb GDP 11 százaléka. Ennek részeként a kormány 200 millió euro értékű infrastruktúra-fejlesztést jelentett be a járvány gazdasági növekedésre gyakorolt hatásának tompítása érdekében, illetve rögzítették, hogy három hónapos időtartanra minden kkv-alkalmazott számára az állam kifizeti a minimálbért, ami 900 ezer embert érintett. A nagyobb vállalatok esetében az állam a minimálbér 50 százalékát állja ugyancsak három hónapon keresztül. Ugyancsak anyagi támogatást kaptak a nyugdíjasok. Bejelentésre került, hogy az adófizetéseket a rendkívüli állapot vége után kell teljesíteni. Célzott támogatásokat vezettek be a turizmus, a közlekedési és logisztikai szektor támogatására, a külföldi turisták pótlása érdekében 160 ezer üdülési utalvány került kiosztásra. Belgrádban a rendkívüli állapot idejére felfüggesztették a bérleti díjak kifizetését, valamint hitelkönnyítési intézkedéseket hoztak az agrárium számára. A szerb államadósság 2019 végén a bruttó hazai termék (GDP) 52,4 százalékát tette ki, a gazdasági növekedés 3,2 százalékos volt, a munkanélküliség pedig egy évtizede nem látott mélységben, 10,5 százalékon állt.

Horvátországban március közepén a belföldi turizmust ösztönző intézkedéseket hoztak, ami 50 százalékos kedvezményt jelentett a belföldi repülőutakra, ingyenes belépést a nemzeti parkokba, valamint kompenzáció is megállapításra került a halászat ágazat számára. Március 17-én [bejelentésre került](#) a jövedelemhez, a nyereséghez, valamint a bérekhez köthető adók 3 hónapos halasztása, mindez további 3 hónappal meghosszabbítható, ezután pedig részletfizetést lehet kérni legfeljebb 24 hónapra. Döntés született a 3 hónapos hitelmoratóriumról, illetve

arról, hogy az állam kamatmentes kölcsönt biztosít az önkormányzatoknak, az általuk befizetni szükséges adók mértékével megegyező összegben, ami de facto ugyancsak befizetési haladékot jelent. A vállalkozások számára új hitelprogramot hoztak létre a bérek, közüzemi és egyéb működési költségeket finanszírozása érdekében. A kkv-szektor számára külön keretösszeget határoztak meg, illetve három hónapig az állam keresetkiegészítésről döntött az érintett szektorokban (vendéglátás, élelmiszeripar, szállítás, logisztika, munkaerőintenzív tevékenységek, azaz textilipar, ruházati ipar). A turizmus Horvátország bruttó hazai termékének (GDP) mintegy ötödét teszi ki, így nem meglepő, hogy Zoran Milanović horvát elnök május közepén [bejelentette](#): Horvátország megnyitná a határait a turisták előtt, ugyanis nem tehetik meg, hogy kimaradjanak a turizmusból. A horvát államadósság 5 éve [csökken](#), de 2019 végén így is a GDP 73,2 százalékát tette ki – jó eséllyel ez a pozitív trend az idén megfordul, az elemzők 80 százalék fölé emelkedő adósságrátával számolnak.

Szlovéniában a kormány március elején a gazdaság megsegítésére közel 1 milliárd eurós gazdaságélénkítő intézkedéscsomagot dolgozott ki, amiben állami garanciavállalás, hitelkeretek, munkahelyek megőrzése, veszteségek csökkentése szerepelt. Az elbocsátások elkerülése érdekében az állam átvállalta a hazaküldött munkavállalók bérének 40 százalékát, ami karantén esetén 80 százalékra, a vírus elkapása esetén pedig 90 százalékra emelkedik minden ágazatban. Az állam átvállalta a munkavállalók járulékkötelezettségét és a táppénzt, külön támogatást kapnak a szociálisan sérülékenyek. A legalacsonyabb nyugdíjjal rendelkezők szolidaritási támogatást („koronakiegészítést”) kapnak, 130–500 eurós havi összegben, a jövedelmük nagysága függvényében. Azok az egyéni vállalkozók, akik a járvány miatt nem tudják folytatni munkájukat, a nettó minimálbér 70 százalékának megfelelő jövedelmet kapnak. A szlovén csomag része az is, hogy a kormány szorgalmazza a hazai termékek vásárlását, az állami intézményekben például a helyi termékek kötelező beszerzési küszöbét 50 százalékra emelik. 2020. május 15-én Szlovénia volt az első európai állam, amely bejelentette a koronavírus-járvány végét. A mentőcsomag impozáns, de természetesen nincs ingyen: előrejelzések szerint a tavaly még 66 százalékos GDP-arányos [államadósság](#) 80, de akár 90 százalékra is emelkedhet az idei év végére.

3.8.7. BALTI ORSZÁGOK: KICSELEZNI A VÁLSÁGOT

A balti országok sok hasonló intézkedést vezettek be, mit más európai országok. A hiteltartozások törlesztése kamatmentesen halaszthatóvá vált. A vállalati likviditás érdekében többelhitelforrásokat vontak be Nemzeti Bankon keresztül ([Litvániában például 2,5 milliárd euró mértékben](#)). Az adózás területén nem csak, hogy halaszthatóvá váltak az adóbefizetések, hanem adócsökkentést vezettek be, Észtországban például az üzemanyagra kivetett jövedéki adó, a kikötőhasználatra kivetett illetékek és az online médiatermékek adója esetében. A térség országai is bevezették rövidített munkaidőre adott bértámogatást, amely különböző mértékben (a litvánok a bér 60 százalékát, az észtek 70 százalékát, a lettek 75 százalékát támogatják), de mindenképpen a minimálbér szintjéhez viszonyítva limitáltan (Litvániában [555 euró](#), Lettországon [750 euró](#), Észtországban [1000 euró](#)). Mindegyik ország költ néhány millió eurót a kulturális vállalkozások és az elmaradt rendezvények szervezőinek kompenzálására, valamint egyösszegű támogatásokat juttatnak néhány ezer eurótól néhány tízezer euró mértékig az idegenforgalmi vállalkozásoknak. A háztartások elhalaszthatják közműdíjaik befizetését. A közvetlen fiskális csatornát pedig arra használják a balti kormányok a vállalatok és háztartások jövedelemplérlésán kívül, hogy az építőiparon és ingatlanüzemeltetésen keresztül az állami infrastruktúrát, az úthálózatokat, épületeket bővítsék, fokozottan karban tartás, beruházásokat előre hozzanak, valamint [Lettországban](#) ehhez kapcsolódóan a lakóépületek felújítási programjait is felgyorsítsák.

A balti gazdasági válaszlépésekben az izgalmas az az előre tekintő strukturális innováció, amivel úgymond ki akarják cselezni a válságot, vagy ahogy egy [észt program](#) fogalmaz, meg akarják hekkelni a válságot. (Hasonlatos a [magyar programhoz](#).) Ennek egyik emblematikus és talán egyedi esete, hogy létrehoztak egy olyan platformot, amelyen keresztül a vállalatok [megoszthatják](#) és kölcsönvehetik egymás munkavállalóit. A kezdeményezés rövid távon akár enyhítheti is a munkanélküliség és az állami jövedelemplérlés terhét. (Hosszú távon nyilván a munkaerőkölcsönzés jogi szabályozását kell átgondolni.) Ez a megosztó is annak az átfogó programnak az eredménye, amely támogatja a startup vállalkozások indítást.

További előre tekintő kezdeményezés és a lett válságkezelő program részének tekinti, hogy a három ország és Finnország [egységes regionális gázpiacot](#) kíván létrehozni, amely hatékonyabb üzemeltetést, biztonságosabb ellátást és alacsonyabb energiaárakat eredményező versenyző piacot eredményezhet.

3.8.7. BULGÁRIA ÉS GÖRÖGORSZÁG AZ EURÓZÓNÁTÓL REMÉL MEGOLDÁST

Bulgária az alacsonyan fertőzött Kelet-Európa alsó harmadába tartozik a népességarányos fertőzöttségi és halálozási mutatók szempontjából. A lezárások azonban ez esetben is sújtják a gazdaságot, amire viszonylag egyszerű csomaggal tud reagálni a kormány. A bolgár válságkezelési stratégiának része – szinte sarokköve – az [eurócsatlakozás felgyorsítása](#), hogy minél hamarabb hozzáférjen a csak euró-zóna-tagok számára létrehozott válságkezelő alapokhoz. Mindösszesen [4,5 milliárd leva](#) (2,3 milliárd euró, 1 euró = 1,96 leva) értékű válságkezelő csomagot állított össze a bolgár kormány. A hitelpiaci szabályozás az össze háztartási és vállalati hitel minden fajtájára bevezette a [hiteltörlesztés felfüggesztését](#) legfeljebb 6 hónapra. Ezzel párhuzamosan magánszemélyeknek és kisvállalkozóknak is elérhető a Bolgár Fejlesztési Bank (BBD) által adott hitelgarancia új, kamatmentes kereskedelmi banki hitelekre. Magánszemélyeknek 1500 leva (765 euró) havi összegben legfeljebb összesen 4500 leva értékhatárig. Mikro- és kis vállalkozások esetében 48.000 leva (24.490 euró) értékhatárig. Ezen felül a nagyobb vállalatok hitelgaranciakeretét is megemelete a BBD.

[Adózás](#) tekintetében a 2019-es vállalati adóbevallások halaszthatóvá váltak, ami a megfizetési kötelezettséget is halasztja. Az SZJA esetében ugyanezt az intézkedést hozták meg. A helyi adók esetében az ingatlan- és gépjármű adók időben történő befizetése esetén 5 százalékos adókedvezményben részesülnek az állampolgárok. A béradók és a társadalombiztosítási járulék esetében nem adott halasztási vagy kedvezményes lehetőséget a bolgár kormány. Az adótartozások és a hiteltartozások behajtása felfüggesztésre került.

Bulgária is alkalmazza bértámogatást. A szabadságra küldött munkavállalók bérének 50 százalékát, bizonyos kategóriájú munkadók esetében a bér és a TB-járulékok 60 százalékát finanszírozza az állam. A startup vállalkozások esetében az első havi bér 60 százalékát a kormány fizeti.

Görögországban február 26-án regisztrálták az első megbetegedést és két hét múlva le is zárták a közintézményeket és iskolákat. [Egészségügyileg](#) az első félévben kevésbé sújtotta az országot a járvány, de a lezárások és egyes ágazatok globális leállása miatt gazdaságilag ugyanúgy komoly kihívások elé került, mint a többi európai nemzetgazdaság. Miután hosszasan próbálta kiheverni a 2010-es adósságválságot, a görög gazdaság erősen [ráutalt az eurózónabeli partnerek segítségére](#). A külföldi pénzügyi segítség iránti igényre és ráutaltságra [némiképp rá is játszik](#), mint azt már [korábbi válságban](#) is láthattuk a [görög politikustól](#). Sőt arra is rászorul Görögország, hogy az Európai Központi Bank elfogadott letétnek nyilvánította a görög államkötvényeket, így elkezdte annak [vásárlását](#) a másodlagos piacon, pénzügyi mozgásteret teremtve az újabb államkötvényvolumen kibocsájtására. Jelentős hitelösszegre számít Görögország az EKB által meghirdetett [750 milliárd](#) eurós kötvényvásárlási programból.

A sokéves megszorító gazdaságpolitika után, amely kényszerűen jelentős elsődleges többlettel zárt eddig, 2020-ban és 2021-ben a görög kormány elengedi a hiányt. Így [10 milliárd](#) eurós gazdaság-védelmi csomagot állított össze a görög kormány, ami a második negyedévben bevezetett intézkedéseken még kevésbé látszik. A 10-ből [6,8 milliárd](#) eurót a bértámogatás és a hiteltörlesztési moratórium fed le, bár a törlesztés 3 hónapos halasztásáról 2020 június elejéig mindössze a startup vállalkozások esetében lehet intézkedésekről olvasni.

A bértámogatás terén a felfüggesztett státuszú munkavállalók összesen [800 euró](#) állami bértámogatásra számíthatnak adómentesen és TB-jogosultságuk megőrzése mellett. A felfüggesztett státuszt csak bizonyos vállalatok számára engedélyezett és [45 napban maximálták további egyéb feltételek](#) mellett. Továbbá lazítottak a foglalkoztatási szabályokon is – amely hosszútávon fenntartva akár munkaerőpiaci reformnak is tekinthető. A TB-járulékok esetében bevezették a háromhónapos fizetési halasztást, illetve a szabadúszó egyéni vállalkozók esetében a 25 százalékkal alacsonyabb járulékfizetési kötelezettséget. A startup cégek esetében automatikusan jár a 800 euró bértámogatás munkavállalónként.

A görög adózás terén [4 hónapos halasztást](#) vezettek be bizonyos adónemekre (áfára például nem), amennyiben azonban valamely cég befizette a nyereségadókat áprilisban, az [25 százalék kedvezményt kapott](#) az adófizetési kötelezettségére. Az áfa esetében bizonyos termékeket átsoroltak a 6 százalékos szociális kulcs áfakörébe.

3.9. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG: KORONAVÍRUS-VÁLSÁG BREXITTEL SÚLYOSBÍTVÁ

Az [Egyesült Királyságban](#) a koronavírus járvánnyal kapcsolatos első intézkedésre 2020. januárjában került sor, amikor az első amerikai eset jelentése után a Heathrow repülőtéren szigorítások történtek és fokozott ellenőrzéseket vezettek be – ezt alapvetően az indokolta, hogy London Európa és a világ egyik pénzügyi-gazdasági központja, amely kiemelten fontos légitövezlekedési centrum is, a járvány bölcsőjének tekintett kínai Wuhanból például heti 3 közvetlen járat érkezik a brit fővárosba.

Az esetszám és a halálozás emelkedésével a brit intézkedésekkel kapcsolatban komoly kritikákat is megfogalmaztak, aminek az lehetett az alapja, hogy az első komolyabb, március közepi intézkedések nem voltak elég határozottak – Johnson például március közepén még csak ajánlásokat fogalmazott meg a nem-szükséges utazások és kapcsolatteremtések kerülése tekintetében, miközben ekkor a kontinentális európai országok már kötelező érvényű intézkedéseket jelentettek be. Végül egy héttel később, március 23-án hangzott el az a miniszterelnöki bejelentés, ami már kötelező érvényű lépéseket jelentett – és egyes vélemények szerint ez az egyhetes késlekedés bosszulta meg végül magát a kiemelkedő esetszámokban. A közösségi élet és a gazdaság újraindítására május 10-én került sor.

A gazdaságvédelmi bejelentések sora március 10-én kezdődött, amikor a kisvállalkozások táppénz költségeit 14 napra átvállalta a kormány egy 2 milliárd fontos program keretében. Egy nappal később létrehoztak egy KKV hitelprogramot és egy 5 milliárd fontos sürgősségi alapot, majd a kisvállalkozások iparűzési adóját a 2020-as évre eltörölték a koronavírus által negatívan érintett szektorokban. A brit mindennapok és a nemzeti karakterisztika szempontjából kiemelten fontos pubok, kocsmák, színházak és más vendéglátóipari, szabadidős és kiskereskedelmi cégek 25 ezer font támogatásban részesültek, valamint az ebben az ágazatban működő vállalatok mentesültek az ingatlanadó kötelezettsége alól.

Az egyik legnagyobb hatású intézkedés minden bizonnyal az volt, hogy a munkahelyek védelme és megőrzése érdekében a londoni kormány átvállalja a fizetések 80 százalékát havonta 2500 font értékig minden olyan munkavállaló esetében, aki a járvány miatt nem tud dolgozni. A vállalás a március 1-től esedékes

fizetésekre és a következő három hónapra vonatkozik, de adott esetben meghosszabbítható. Kamatmentes hitel is bevezetésre került („coronavirus business interruption loan scheme”), a kisvállalkozók számára elérhető kisvállalkozói kedvezményt pedig 3 ezer fontról 10 ezer fontra emelték. A következő negyedéves, júniusig tartó ÁFA-befizetési kötelezettséget elhalasztották a pénzügyi év végéig, amivel csaknem 30 milliárd font értékben segítik a vállalkozások likviditását. Az önbevallás adóbefizetéseinek határidejét 2021 januárjáig tolták ki. A versenyszabályok ideiglenes enyhítéséről is döntöttek annak érdekében, hogy az áruházláncok együttműködhessenek a szükséges ellátás folyamatos biztosításában. Bejelentésre került az is, hogy a mentőcsomag keretein belül az állam tulajdonrészt szerezne a légitársaságokban a támogatások fejében, amelyet a gazdasági sokk lecsengése után piaci alapon magánbefektetőknek értékesíthetne.

Az azonnali negatív hatások ellentételezése mellett Boris Johnson miniszterelnök május 27-én bejelentette, hogy egy poszt-koronavírus élénkítő csomagot fognak kidolgozni. A részletek egyelőre nem ismertek, konkrét határidő nem hangzott el, Rishi Sunak pénzügyminiszter pedig [jó eséllyel](#) csak ősszel fogja a parlament elé vinni a gazdaság újraindítását célzó csomagot.

A kormányzati pénzügyeket ellenőrző költségvetési tanács (Office for Budget Responsibility - OBR) becslése szerint az Egyesült Királyság a jelenlegi pénzügyi évben összesen [133 milliárd fontot fog költeni](#) többletkiadások és adócsökkentések formájában a koronavírus-válsággal való küzdelemre, ami a költségvetési hiányt a háborús időszakokra jellemző szintekre emeli majd. A legfontosabb tételek az alábbiak:

- fizetések részleges átvállalása: 54 milliárd font,
- önfoglalkoztatók jövedelmi támogatása: 15 milliárd font
- egészségügyi többletkiadások: 17,3 milliárd font
- táppénz-fizetések: 9 milliárd font
- vállalati támogatások, adócsökkentések: 29,3 milliárd font
- államilag támogatott hitelek: 5 milliárd font
- ÁFA-halasztások: 3,1 milliárd font

Az OBR becslése szerint a brit hiány 300 milliárd font körül alakulhat az idei évben, ami a várható bruttó hazai termék (GDP) 15 százaléka.

A helyzet tehát kihívásokkal teli, különösen úgy, hogy a koronavírusnak lehet egy további hatalmas áldozata: az Egyesült Királyság és az Európai Unió (EU) közötti [kereskedelmi megállapodás](#), amire a Brexit miatt van égető szükség. Június elején már mind a két tárgyaló fél azt jelentette be, hogy nem jól haladnak a tárgyalások, ami sokak szerint egyre növeli egy megállapodás nélküli brit kilépés (no-deal Brexit) esélyét. A korábban szinte elképzelhetetlen kimenetet az magyarázhatja, hogy a Covid-19 járvány bizonyosan teljesen átszabja a gazdaság egészét, aminek rendbetételéhez London is a lehető leghaladabb kezdet szeretné megkapni, miközben a döntéshozók az asztal mindkét oldalán egyre inkább úgy érezhetik: nem érdemes a tárgyalásokban lekötöni az energiákat, amikor a pandémia miatt az évszázad recessziója közeleg.

3.10. AZ ÍR VÁLSÁGKEZELÉS HÁRMAS PILLÉRE

Írországban 2020. február 29-én regisztrálták az [első koronavírusos megbetegedést Dublinban](#) egy Olaszországból hazatérő diák esetében. Az iskolák bezárását március 12-én rendelték el. Az ír kormány 2020. március 24-én jelentett be intézkedéseket a koronavírus válság által sújtott ír munkavállalók és vállalatok pénzügyi támogatása érdekében. Az intézkedések [három fő csoportba](#) oszthatóak: I) jövedelem támogató intézkedések II) addicionális egészségügyi kiadások III) vállalkozásoknak szánt támogatások.

A bevezetett [fiskális intézkedések teljes költsége](#) - ide értve egy 1 milliárd eurós addicionális egészségügyi kiadást, ami még elfogadás alatt áll - jelenleg 8,2 milliárd euróra rúg, mely a GNI 4,3 százaléka körüli összeg.

A *bérekompensációs rendszer* keretében a kormányzat a munkavállalók bérének 70 százalékos támogatását vállalja (heti max. 410 euró értékben, ami valójában egyenlő az évi 38 000 euró adózás előtti fizetés értékével). A 38 000 és 76 000 euró értékű közötti fizetések esetén a támogatás értéke maximum 350 euró/hét. A munkáltatók felé elvárás, hogy mindent megtegyenek az eddigi fizetések 100 százalékos szintjének fenntartása érdekében. A séma 12 hetes időszakot fed le. A rendszerben részt vehet minden olyan vállalat, akik a bevételük 25 százalékát elvesztik és valamennyi szektor számára nyitott a lehetőség.

A [bértámogatási rendszert](#) 2020. április 16-tól kiterjesztik azon munkavállalók támogatására, akik fizetése a válság előtt meghaladta a 76 000 eurót, és a vírus következtében ez alá csökkent.

Létrejött a „COVID-19 pandémiás munkanélküliségi segély” mely egyfajta sürgősségi segélyként funkcionál azon munkavállalók számára, akik a válság miatt veszítették el a munkájukat. Ennek értéke 350 euró/hét, mely egyéni vállalkozók számára is elérhető. Korábbi összege 203 euró volt. Az új, magasabb összeg azokra is érvényes, akik korábban igényelték a segélyt. Illetve ugyanennyit kapnak a karanténba került vagy a vírussal megbetegedett munkavállalók is betegségük ellátás keretében.

A kormányzat 1 milliárd euróval emelte meg az egészségügyi szektor számára biztosított forrásokat, illetve további 1 milliárd eurós - egyelőre elfogadás alatt álló - tervezet van függőben. Ezek a számok majdnem háromszor magasabbak, mint az eredetileg tervezett 2020-as költségvetés értékei.

A *vállalatok számára* hitelgaranciarendszert hoztak létre az 1 millió euróig terjedő hitelek esetében (7 év időtávra). A séma 80 százalékos garanciát kínál a résztvevő bankok (AIB, Bank of Ireland, Ulster Bank) számára.

Más [intézkedések](#) szintén segítenek a szélesebb gazdasági hatást enyhíteni:

- Kurzarbeit
- A vállalatok támogatása érdekében 200 millió EUR értékben válnak hitelek elérhetővé a Strategic Banking Corporation of Ireland-on keresztül
- További 200 millió euró nagyságú vállalkozás támogatási csomagot tettek elérhetővé azon vállalatok számára, akik arra kényszerültek, hogy átalakítsák vagy újra strukturálják vállalataikat (Rescue and Restructuring Scheme through Enterprise Ireland).

Az adósságbehajtási tevékenységeket felfüggesztették. Az ÁFA késedelmes befizetése után fizetendő kamatot szintén felfüggesztették a KKV szektorban (illetve a 3 millió € alatti forgalommal rendelkezők számára).

Az anticiklikus tőkepuffert 1-ről 0 százalékra csökkentették.

Írországban május elsejétől fokozatos újranyitási tervet jelentettek be május 18-i indulással. A jelenlegi „maradj otthon” rendelkezés kéthetes fenntartását követően az újranyitás első fázisa magában foglalja a szabadtéren dolgozók és a kisebb családi és baráti csoportok nyílt téren történő összejövetelének engedélyezését. Második fázisban újból megnyílhatnak a kiskereskedelmi üzletek, ahol megvalósítható a társadalmi távolságtartás. Harmadik lépésben megnyithatnak a kávézók és éttermek. Negyedik fázisban pedig visszatérhetnek a munkába azok, akik nem tudnak otthonról dolgozni. Az ötödik lépésben valamennyi szektorban visszatérhetnek a munkába. Az iskolák és főiskolák a következő tanév elején szeptemberben és októberben kerülnek újra megnyitásra. Ezek a fázisok visszafordításra kerülnek, ha a fertőzések száma jelentősen emelkedik amint a karantén enyhítésre kerül. Hasonlóan, a kormányzat felgyorsítja a tervét, amint a fertőzések száma csökken.

